

- Inhoud -

Inleiding	2
I Wordingsgeschiedenis	4
Inleiding	4
I.1 structuurdragers-hoofdstructuur	6
I.2 drie ontwikkelingsfases	7
I.2.1 de middeleeuwen, Bergen als regionaal katholiek centrum, de eerste fase	7
I.2.2 de 17 ^e eeuw, Bergen als lustoord, de tweede fase	11
I.2.3 1900 Bergen toerisme en kunsten, de derde fase	19
I.3 conclusie	22
historische structuren in kaart	23
II Structuur- en bebouwingsanalyse	24
Inleiding	24
II.1 structuur en bebouwing	24
II.1.1 hoofdstructuurdragers	25
II.1.2 stedenbouwkundige kenmerken van de bebouwing	28
II.2 openbare ruimte	34
III Conclusie	37
IV Ordekaarten en criteria	38
IV.1 ordekaart bebouwing	38
IV.1.1 criteria	40
a algemene criteria	40
b specifieke onderdelen	40
c nieuwbouw	42
d schematische weergave	42
IV.2 ordekaart groen	47
a bomen	47
b ander openbaar groen	47
V Bijlagen	49
Kadastrale minuutkaart 1832	
Kaarten op A-3 formaat (PM)	
Literatuur en bronnen	51
Colofon	

Inleiding

Het Beeldkwaliteitplan (BKP) *Bergen centrum – Beschermd Dorpsgezicht* is opgesteld naar aanleiding van het gelijktijdig nieuw te ontwerpen, gelijknamige bestemmingsplan, dat uit de aard der zaak conserverend van karakter dient te zijn (Monumentenwet 1988).

De cultuurhistorische waarden zoals benoemd in artikel 16 (dubbelbestemming) Beschermd Dorpsgezicht, lid 1 – 8, worden in het onderhavige BKP nader uitgewerkt en toegelicht. De historische achtergrond is in de literatuur afdoende beschreven, maar zal hier in het kort worden herhaald. De nadruk ligt echter op de wordingsgeschiedenis: een analyse van de structuur van de dorpskern op basis van de geschiedenis en daarbij een waardering van de geïnventariseerde waarden. Het BKP dient in de eerste plaats als intermediair tussen de geschiedenis (immateriële waarden) en de huidige verschijningsvorm ((structuur, groen, (openbare) ruimte en bebouwing)). Het kaartmateriaal maakt deze waarden inzichtelijk en dient als onderlegger bij de advisering door de Commissie, zoals uitgewerkt in lid 8 a-q van artikel 16. Globaal betreft deel I de stedenbouwkundige geschiedenis en zijn in deel II de huidige stedenbouwkundige en cultuurhistorische kenmerken opgenomen.

Samenvattend: tekst en afbeeldingen tezamen geven de belangrijkste kwaliteiten weer van het historische *karakter* (immaterieel) en de stedenbouwkundige samenhang (ruimtelijk, materieel).

Het beeldkwaliteitplan is ten slotte op te vatten als een nadere uitwerking van het cultuurhistorische beleid zoals dat in Bergen de afgelopen jaren consistent gevoerd is. Daarbij kan gewezen worden op de Cultuurhistorische Verkenning centrum Bergen (oktober 2006) en de Cultuurhistorische Nota Bergen (vastgesteld 2009).

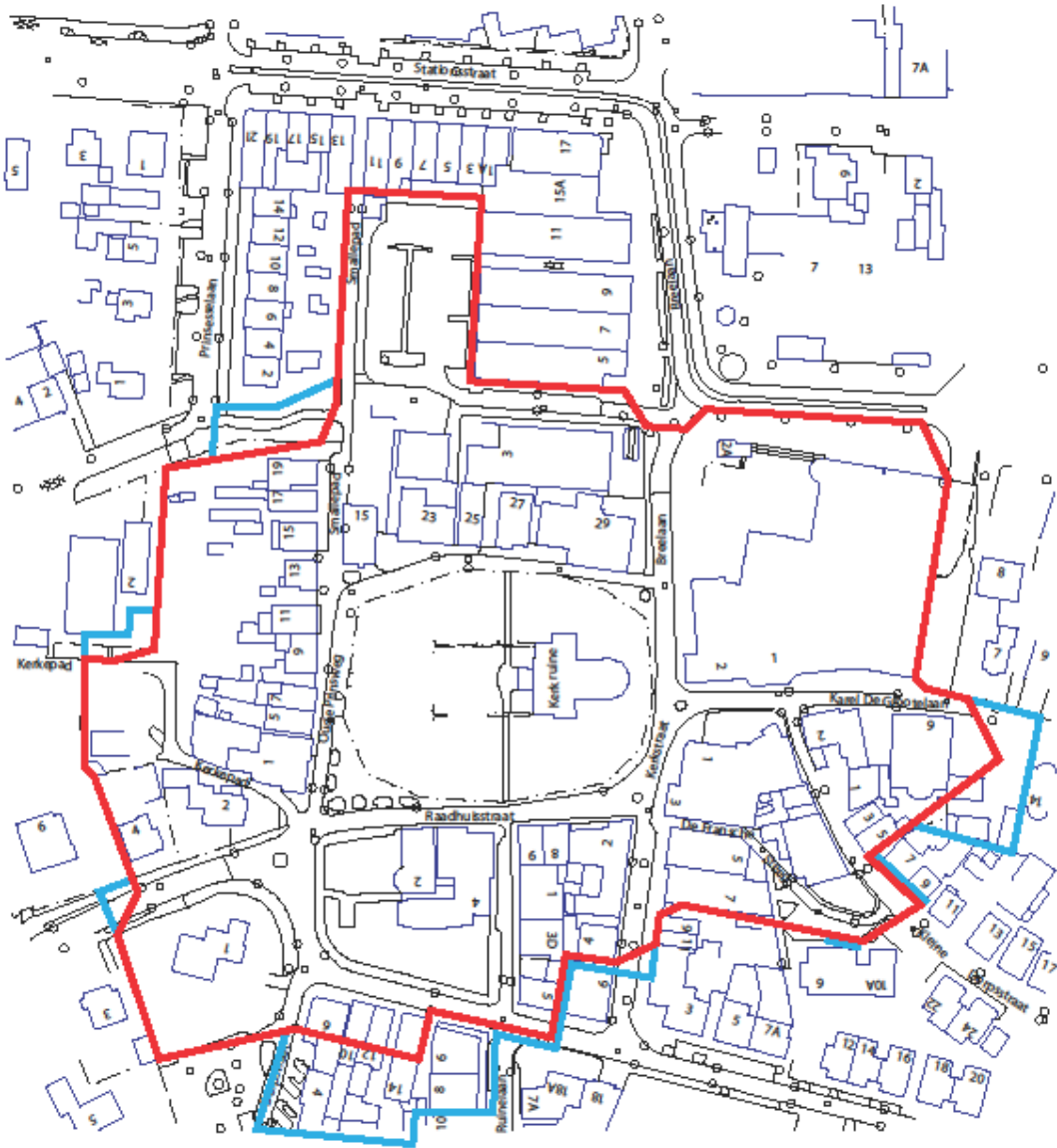
Begrenzing plangebied

Wat betreft de begrenzing van het gebied dient te worden opgemerkt dat de grenzen van het bestemmingsplan op ondergeschikte punten ruimer zijn getrokken dan de grenzen van het beschermde dorpsgezicht.

Opvallende verschillen zijn aan de Karel de Grotelaan en aan de Dorpsstraat. De bebouwing tussen de Ruïnelaan en de Dorpsstraat (6-14) valt geheel binnen het bestemmingsplan, maar de grens van het beschermde dorpsgezicht doorsnijdt de percelen, waardoor de achtererfbebouwing buiten het gezicht valt. Hetzelfde geldt Dorpsstraat 4 en Ruïnelaan 6-8. Ook deze vallen buiten het gezicht. Aan de *Karel de Grotelaan* 8 is het niet meer dan een tuin die buiten het gezicht valt.

Begrenzing plangebied

- beschermd dorpsgezicht
- bestemmingsplan

I Wordingsgeschiedenis

inleiding

De ontwikkeling van Bergen is behoudens de nodige reserve goed te volgen in de overgeleverde historische kaarten. Van de eerste ontstaansgeschiedenis zijn geen kaarten bekend, maar het mag verondersteld worden dat het beeld in de bebouwingsdichtheid en de relatie tussen kerk en omringende bebouwing in de vroegste geschiedenis niet wezenlijk anders was. Dat geldt ook de relatie tussen Bergen en de omringende gehuchten. De trage groeigeschiedenis van Bergen weerspiegelt zich nog steeds in het huidige ruimtelijk beeld.¹

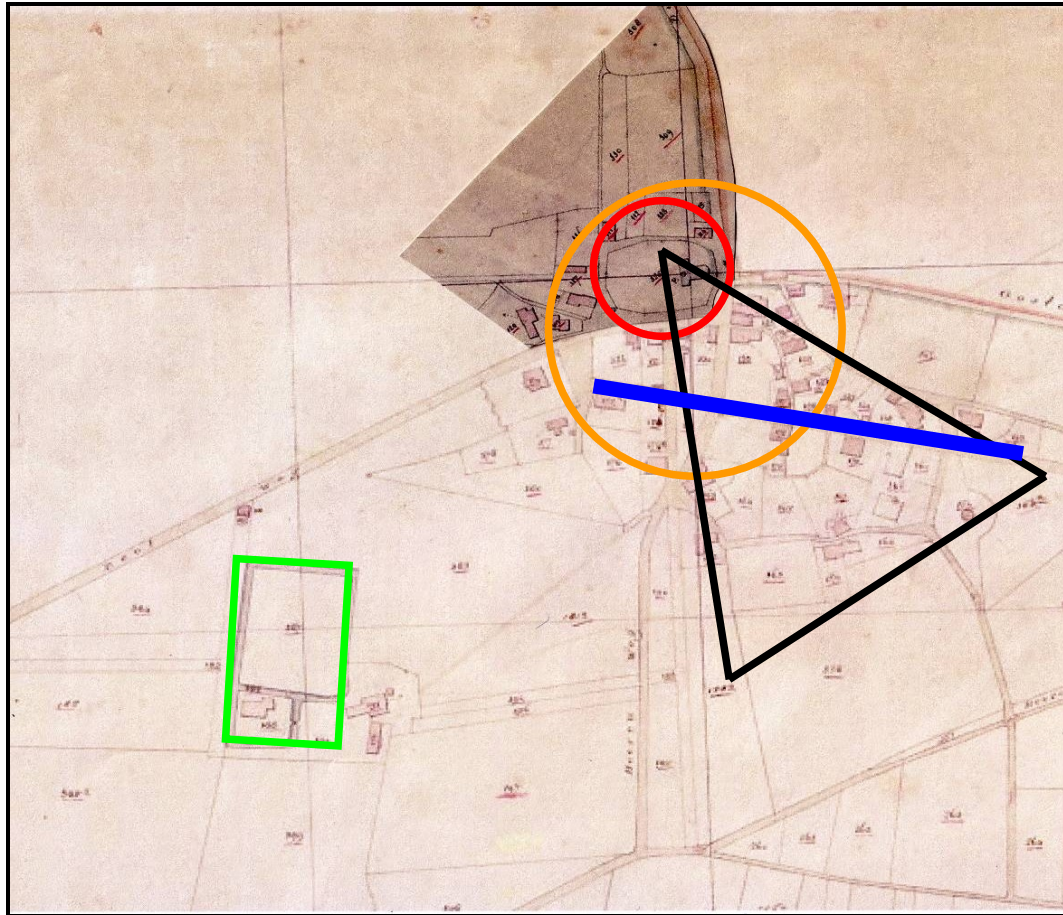
Het beschermde dorpsgezicht is niet alleen eeuwenoud, ook is Bergen lange tijd niet veel méér geweest dan deze kleine kern.² Er was wel incidentele bebouwing nabij, langs de zogenoemde doodwegen richting buurtschappen, maar een tweede fase in de groei van de Bergense kern tekent zich pas af in de negentiende eeuw.³ Een belangrijke stimulans was de aanleg van de Grote Dorpsstraat, zo rond 1770. Langs deze weg kwamen de diverse (semi) openbare voorzieningen te liggen. Het zwaartepunt van de bebouwing kwam aldus tussen de kern, de nieuwe Grote Dorpsstraat en de langzaam aan verdichtende doodwegen, richting Zanegeest en Oostdorp, meer specifiek aan de convergerende Achterweg. Schematisch is de bebouwingsconcentratie van Bergen aan het begin van de negentiende eeuw als een wigvorm te kenschetsen (afbeelding 1). Het oude verschil in bebouwingsdichtheid tussen oost en west is nog steeds aanwezig, waarbij opgemerkt dient te worden dat met de derde fase de dorpsuitbreidingen ook noordwaarts ondernomen werden. En ook deze fase heeft een infrastructureel werk als ijkpunt: de aanleg van de tramverbinding in 1905.

Zo is een aantal huidige karakteristieken van de dorpskern terug te herleiden tot de groeigeschiedenis. In het Beeldkwaliteitplan wordt een viertal structurele hoofdkenmerken onderscheiden, waarin Bergen zich onderscheidt van andere gemeentes. De structuurdragers vormen het framework van het beeldkwaliteitplan.

¹ Voor historische achtergrondinformatie is dankbaar gebruik gemaakt van de commentaren van Frits David Zeiler. Voor een meer uitgebreide historische beschrijving is nog steeds aan te bevelen: *Bergen Lusthof, een cultuurhistorische atlas*, Steunpunt Cultureel Erfgoed Noord Holland 2005.

² Bergen was wel degelijk regionaal van belang, welvarend en kende diverse privileges, maar was als plaats te klein, te weinig een markt- en handelsplaats om tot stad uit te groeien.

³ In de negentiende eeuw verandert de infrastructuur, worden twee kerken gebouwd, verschijnen de eerste villawijkjes, worden wegen verhard en straatlantarens geplaatst.

Afbeelding 1. Sterk schematische weergave van de bebouwingsconcentratie in Bergen, ingetekend in de kadastrale minuutkaart van 1832. De rode cirkel geeft de oudste kern aan, de zwarte wig geeft aan hoe het zwaartepunt in de bebouwing zich uitbreidde in de richting van het zuidwesten. Een belangrijke stimulans was de aanleg van de Grote Dorpsstraat (blauw). De oranje cirkel geeft aan dat door deze ontwikkeling sprake is van een verschuivende, excentrische bebouwingsconcentratie.

I.1 structuurdragers-hoofdstructuur

Het dorp (niet de heerlijkheid) Bergen is in de Middeleeuwen in de eerste plaats te kenmerken als een kerkbuurt en een viertal buurschappen in een krans daaromheen (Oudburg, Zanegeest, Oostdorp, Westdorp), verbonden met de kern door middel van (dood)wegen.⁴

Een tweede hoofdstructureel kenmerk, was dat Bergen, net als veel vroege nederzettingen, ontstaan was op de overgang van de hoge zangronden (haak- en strandwallen) naar de lager gelegen vruchtbare kleigronden.

Het beeld van de beide hoofdstructurele kenmerken ziet er schematisch als onderstaand uit.

Afbeelding 2. Bergen als middelpunt van de vier buurschappen op het grensgebied van zand- en lager gelegen gronden. Met de klok mee: Oudburg (N), Zanegeest, Oostdorp en Westdorp (bron: CHV Dorpskern).

Een derde structureel element uit de ontstaansgeschiedenis is de ligging aan de doorgaande NZ-route, die niet verrassend over de strandwal liep (Heerewegh), en onder andere Egmond en Schoorl verbond. Deze route behoort tot de oudste regionale infrastructuur van de regio.

Een vierde structureel element, het focuspunt van het dorp én de omringende buurschappen, was de van oorsprong middeleeuwse kapel⁵, later de kerk met de hoge toren. Saillant is het dat op de kadastrale minuutkaart de ruïnekerk nog exact op het snijpunt van een meridiaan en breedtegraad ligt.

Deze vier structuurdragers komen op alle historisch kaarten voor, zij het niet op alle kaarten altijd alle vier. Dat de structuurdragers niet alle even duidelijk op alle kaarten te zien zijn, heeft te maken met het doel waarvoor de kaarten gemaakt zijn, militair, handelseconomisch of anderszins.

⁴ Later kwamen daar 't Woud (vanaf 1400) en de Bergermeer bij (na de droogmaking). De Molenbuurt hield als zelfstandige eenheid op te bestaan na de samenvoeging met de Kerkbuurt.

⁵ Van origine tot de parochiekerk van Schoorl behorende.

I.2 drie ontwikkelingsfases

Binnen de wordingsgeschiedenis zijn drie fases te onderscheiden, waarin de vier structuurdragers prominent en als constante aanwezig zijn. Schematisch zijn de drie fases als volgt te benoemen:

1. De late middeleeuwen: Bergen als regionaal katholiek centrum
2. De 17^e eeuw: Bergen als lustoord
3. 1900: Bergen toerisme en kunsten

I.2.1 de middeleeuwen, Bergen als regionaal katholiek centrum, de eerste fase

structuur

De eerste fase van Bergen - de fase waarin de vier hoofstructuurdragers tot volle wasdom komen - hangt samen met de groei van de dorpskern als bedevaartsoord. De groei is beslist te verklaren vanuit de kapel/kerk, en niet vanuit een versterkt huis of burcht⁶. De oorspronkelijke kapel was tot 1094 onderhorig aan Schoorl, kort daarop verzelfstandigd. Genoemde groei werd gestimuleerd door het Mirakel van Bergen in 1422, waardoor Bergen de status van bedevaartsoord verkreeg. De kapel werd vergroot tot fors bouwwerk, waarvan de toren en het schip ruim uitstaken boven de omringende bebouwing. De situering op een heuveltje versterkte het dominante beeld.

De eerste kaart waarop de hoofdstructuur grotendeels is ingetekend, is die van Adriaan Anthonisz Metius uit 1568, gemaakt naar aanleiding van de droogmaking van de Bergermeer vier jaar eerder. Het gebied ten noorden van Bergen staat niet op de kaart, maar verder is de kaart zeer gedetailleerd.

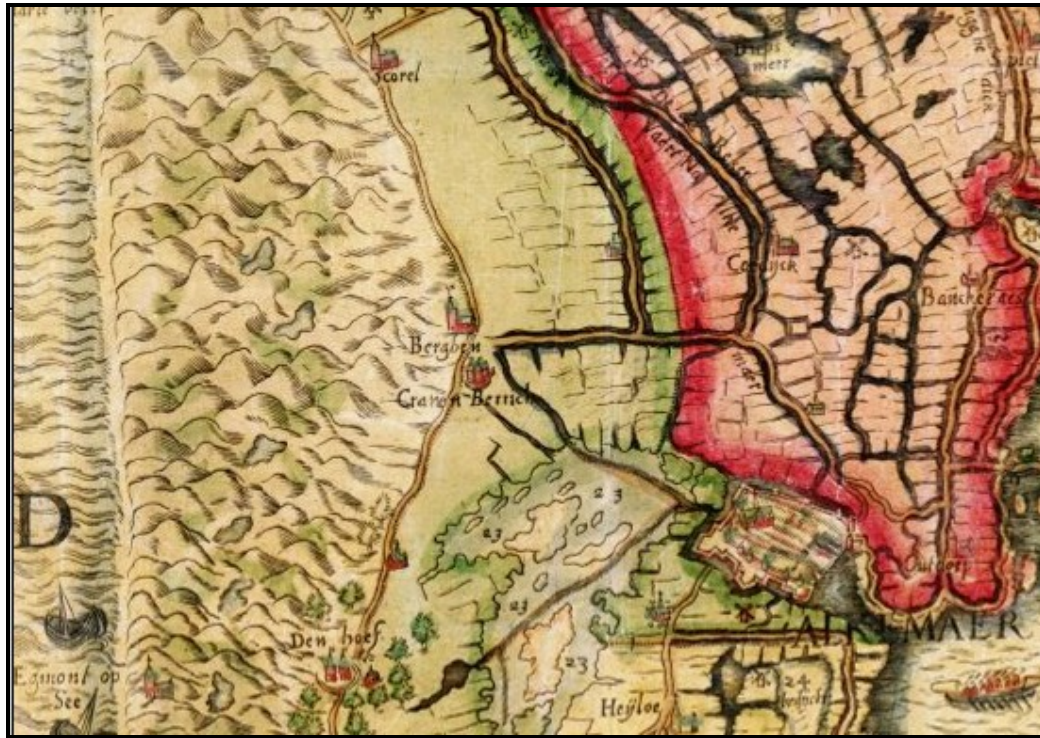
⁶ Op kaarten zijn elementen als het Out Heerenhuys en Oudburg ingetekend. In de tijd dat Bergen uitgroeide waren deze elementen niet verantwoordelijk voor de groei van Bergen.

Afbeelding 3. Adriaan Anthonisz Metius, 1568.⁷ Linksonder Westdorp, rechts de lintbebouwing van Oostdorp. De NZ route, de *Heereweg*, verbindt duidelijk de twee gehuchten en gaat niet door de kern. Vanaf de kern loopt een doodweg, ten noorden van de molen, naar Oostdorp: de latere Karel de Grotelaan. Naar het noorden vertrekt de latere Breelaan (ook Heereweg). De met groen omzoomde weg vanuit Bergen naar de hofstede Craeneberch zou later strak getrokken worden tot de latere Hoflaan. Zo zijn alle zes radialen naar Bergen tegenwoordig nog min of meer herkenbaar aanwezig. Bergen is als een spin in het web. En natuurlijk is ook de kerk prominent aanwezig. Het gehucht midden onder aan de Nesdijk is geen buerschap en staat niet via een doodweg met Bergen in directe verbinding.

Een andere kaart, uit ongeveer dezelfde periode, maar later gedrukt, geeft een veel schematischer beeld van de wegen. Op deze kaart zijn de hoofdstructurele kenmerken weer heel anders verbeeld. Deze kaart werd in opdracht van Philips II vervaardigd, echter met militair strategische doeleinden. Het doel van deze kaart is duidelijk gericht op het in kaart brengen van de militair belangrijkste bruikbare wegen.

⁷ Metius, Adriaan Anthonisz, 1568 De drooggemaakte Bergermeer. Manuscript in kleur op papier Twee aaneengeheelde bladen. Octrooi onbekend, bedijking voltooid 1564. De Bergermeer was grotendeels eigendom van de Heer van Bergen. Cat. Perfect Gemeten nr. 38 Regionaal historisch centrum Alkmaar PR 1006012.

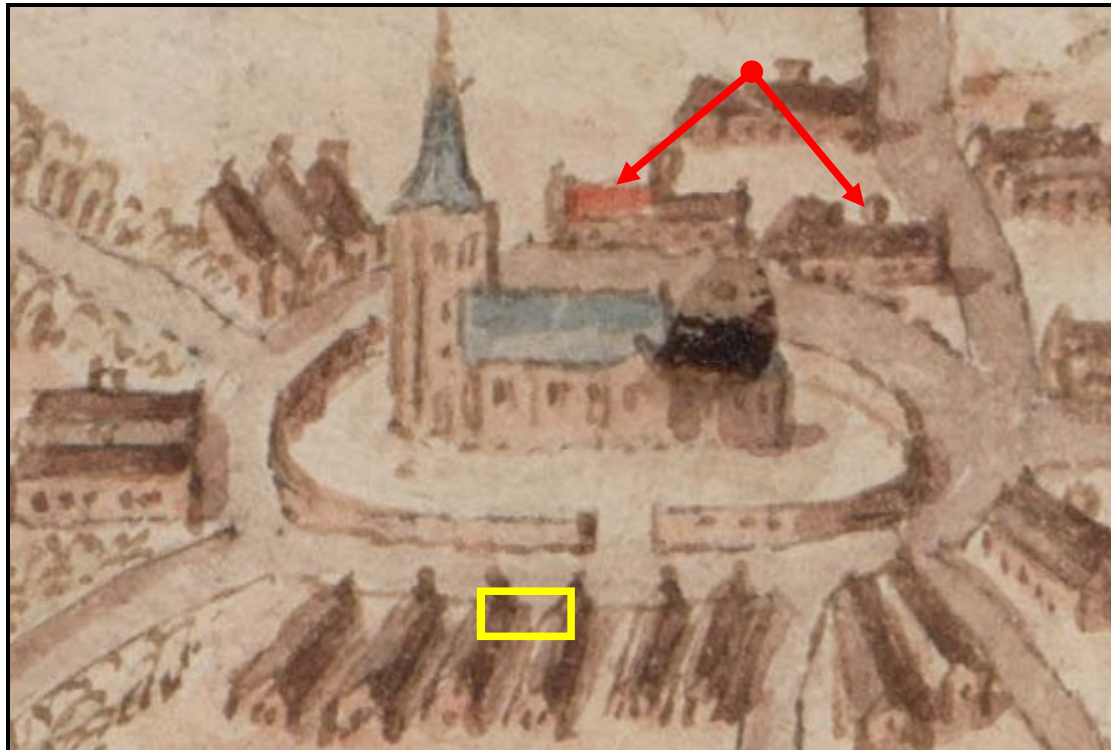
Afbeelding 4. Joost Jansz. Beeldsnijder 1575.⁸ Op deze kaart staan de hoofdverbindingswegen (routes) aangegeven, alsmede het huis Cranenburch (militair van belang omdat daar de baljuw resideerde). De gehuchten Oost en Westdorp staan net als de doodwegen niet aangegeven. De Heerewegh (NZ-route) en de weg naar Alkmaar wel. Ook duidelijk is het onderscheid tussen duingronden en het vlakke polderlandschap. En ten slotte is ook kerk gemarkeerd.

bebouwing

Wat betreft de bebouwing uit de eerste fase, hier is niet veel over met zekerheid te zeggen. Behalve de ruïne van de kerk is geen bebouwing overgebleven uit deze periode. Bouwhistorisch of archeologisch onderzoek kan mogelijk aanwijzingen geven.

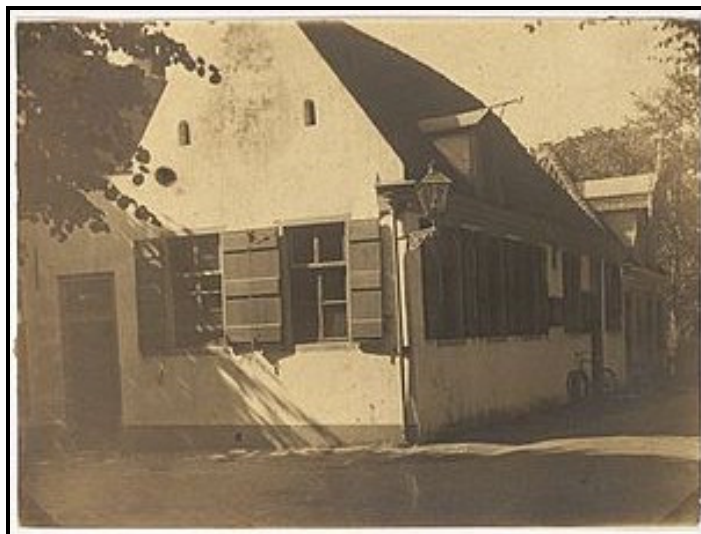
Een uitsnede van de kaart van Metius laat zien dat de bebouwing rondom de kerk al tamelijk dicht is (maar liefst 17 panden). De bewoonde kavels komen min of meer overeen met de kadastrale minuutkaart van 1811-1832, maar op die kaart lijkt de bebouwing minder dicht. Natuurlijk zijn de huisjes zelf niet een getrouwe weergave van de werkelijkheid (het archetypische ‘Monopolyhuisje’, een rechthoekig blok met een zadeldak, is als icoon voor het woonhuis gebruikt. Maar een aantal zaken valt op. Tussen alle straten is sprake van bebouwing, de kappen zonder uitzondering in dwarsrichting. De *uitzondering* wordt gevormd door de twee panden aan de noordkant, met de kap in langsrichting. Het hoekpand heeft een voorgevel aan de Heerewegh, de huidige Breelaan en is dus feitelijk ook in dwarsrichting geplaatst. Het andere pand is vermoedelijk net wat aanzienlijker dan de rest (rode pannendekking).

⁸ *Land caerte ende water caerte van Noort Hollandt ende West-Vrieslandt met d'aenliggende landen.* Heruitgave houtsnede, Joost Jansz. Beeldsnijder 1575. Kaartbeeld grotendeels als eerste uitgave 1575, oorspronkelijk uitgegeven in 6 bladen. Amsterdam: Harman Allertsz. 1608. Kaartencollectie Provinciale Atlas.

Afbeelding 5. Adriaan Anthonisz Metius, 1568.

Over het algemeen echter zal de bebouwing in deze tijd herkenbaar agrarisch van karakter zijn geweest met piramidedaken, hooibergen, stolpen en schuurtjes). Verder opvallend aan deze uitvergroting is de ruimte tussen de huizen op het zuidelijk bouwblok. Deze ruimte zou later uitgroeien tot volwaardige straat, de Ruïnelaan. Het voormalige Rechthuis op deze locatie (later het raadhuis, gele rechthoek) had de kap ook in langsrichting. Hoewel de langskap niet is aangegeven op de kaart van Metius, kan worden aangenomen dat in het sloopjaar 1902, het voormalig Rechthuis tot de oudste panden van de dorpskern behoorde.

Afbeelding 6. Het voormalig Rechthuis. Bron "Verscholen in het groen", Frits David Zeiler, augustus 2002 foto ca. 1895.

I.2.2 de 17^e eeuw, Bergen als lustoord, de tweede fase

structuur

In 1574 werd de kerk, de grote publiekstrekker, goeddeels verwoest door de Geuzen. Deze bruuske afbreking van de katholieke hoogtijdagen onderbrak lange tijd de groei van Bergen. Het is geen wilde veronderstelling aan te nemen, dat deze onderbreking mede heeft bijgedragen aan de nog steeds beperkte omvang van Bergen. Toch ontstaat rond halverwege de zeventiende eeuw een nieuwe impuls. Drie kaarten laten deze ontwikkeling goed zien.

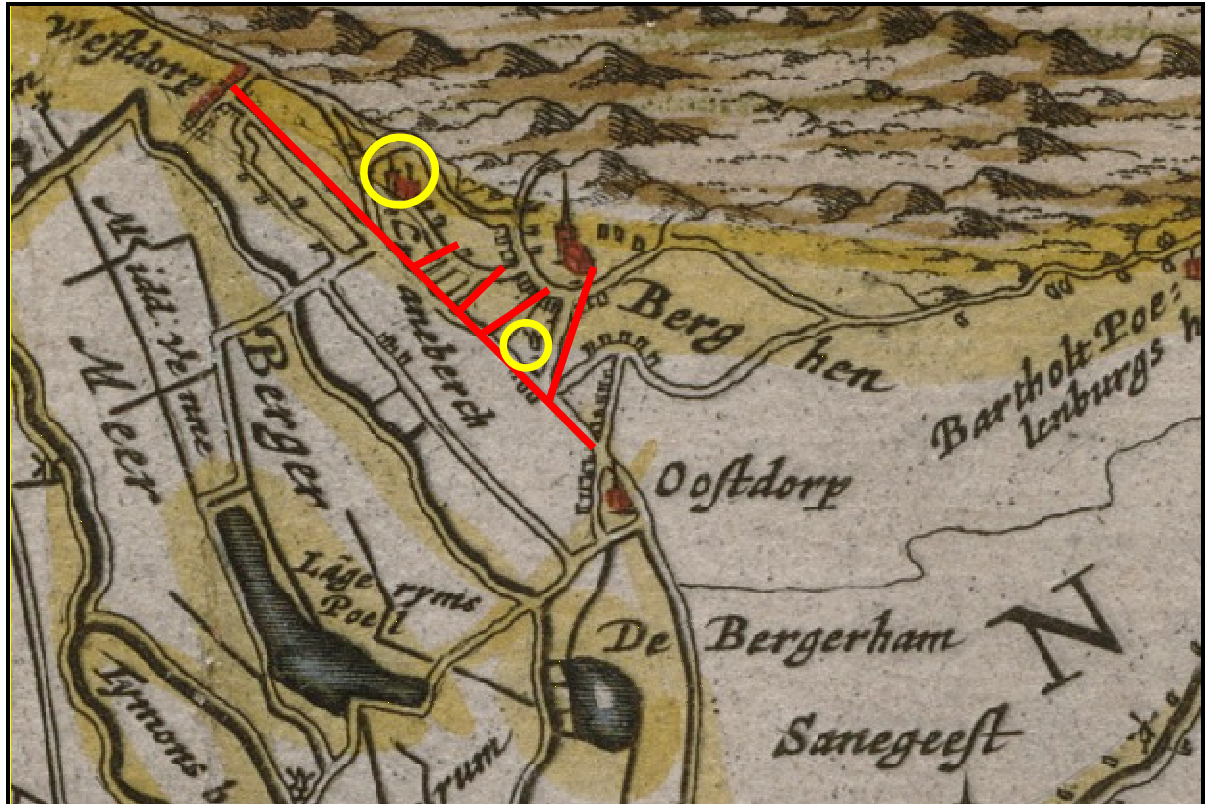
Ten eerste de kaart van Blaeu uit 1649 (de situatie van een halve tot driekwart eeuw eerder). De schaal is niet erg gedetailleerd maar de positie van bergen is duidelijk aangegeven op de 'T-splitsing' van de Herenweg en de route naar Alkmaar.

Afbeelding 7. Blaeu 1649.⁹ De middelste cirkel geeft Bergen aan, tussen links Egmond (Binnen) en rechts Schoorl. Aan de onderzijde is het veel aanzienlijker Alkmaar te zien. De kaart is niet op het noorden georiënteerd.

⁹ Joan Blaeu, *Toonneel des Aerdrycks, ofte Nieuwe Atlas 1649*.

De kaart is minder gedetailleerd, van een andere schaal dan de kaart van Metius, maar de weergave lijkt correct te zijn. Een uitsnede uit de kaart laat dat zien. Opvallend is het dat de rondweg om de kerk in de duinen doodloopt. Een mogelijke verklaring is dat de duinen omstreeks deze tijd zijn verstoven. Ter oriëntatie is de kaarsrechte Heerewegh tussen Westdorp en Oostdorp aangegeven met daarop aangetakt de vier verbindingswegen naar de dorpskern. Ook Craenebergh en de molen zijn als oriëntatiepunt duidelijk zichtbaar (gele cirkels).

Afbeelding 8. Blaeu 1649. Detailopname.

Een andere kaart uit dezelfde tijd in 1647 uitgegeven, maar gebaseerd op tekeningen van 1639, is de kaart van het graafschap Holland van Jacob Colom.¹⁰ De bebouwing is tamelijk aaneengesloten en lijkt gedetailleerd te zijn weergegeven. Dit is echter schijn.

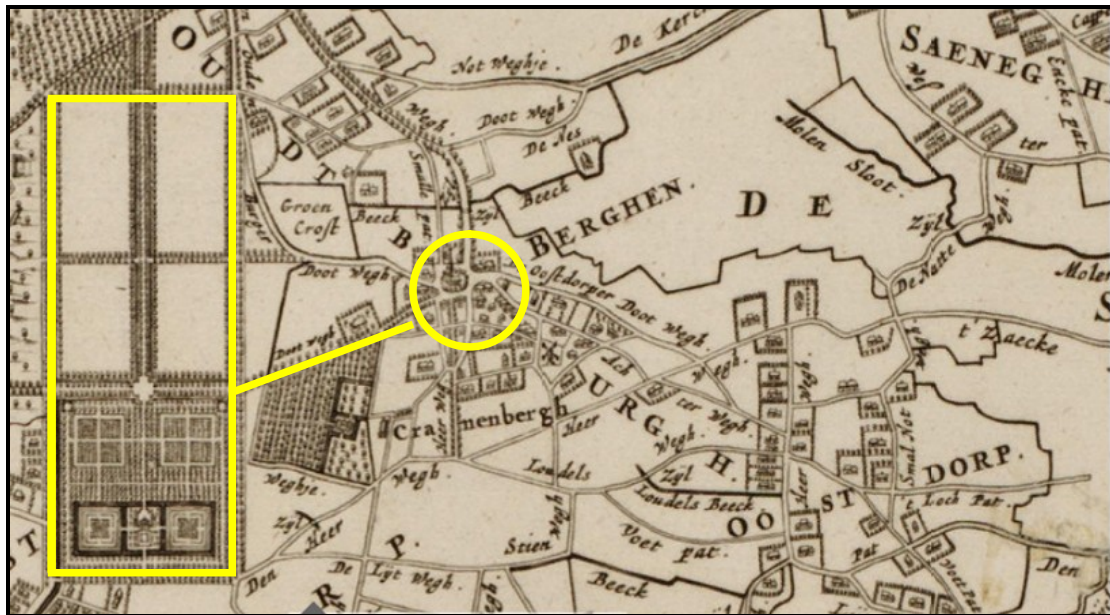
Afbeelding 9. Jacob A. Colom 1639

Afbeelding 10. Jacob A. Colom 1639.

¹⁰ 't Graefschap Holland / nieuylx uytghegheven door Iacob A. Colom, 1639 kopergravure. 1 kaart in 40 bladen, elk bl. 40,5 x 29,5 (tezamen 290 x 160 cm). Schaal ca. 1:60.000 Universiteit van Amsterdam UB : Kaartenz: O.K. 300

De derde kaart van omstreeks dezelfde tijd, die van Joannes Dou, is meer gedetailleerd en laat een heel ander beeld zien.¹¹ Na de terugval, veroorzaakt door de oorlogsverwoestingen, verstuingen en een vermindering van de openbare middelen, werd Bergen halverwege de zeventiende eeuw opnieuw, letterlijk, op de kaart geplaatst, met de stichting van het Hof. In de heerlijkheid Bergen en omgeving zijn in de loop der eeuwen meer aanzienlijke huizen gesticht (zoals 't Out Heerenhuys, Craenebergh, 't Huis te Ramp), maar geen had zo een invloed op de huidige verschijningsvorm van het dorp als dit huis met de bijbehorende tuinaanleg. Te zien is hoe de geometrische aanleg van het huis een oppervlakte inneemt die de kern van Bergen ruimschoots overtreft. De oude en de nieuwe kern worden verbonden door de formeel gereorganiseerde Hoflaan, de oude Westdroper Doodweg.

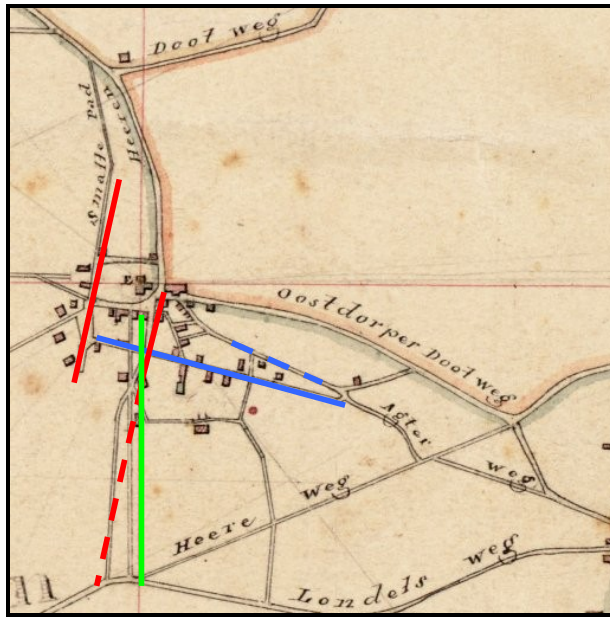
Afbeelding 11. Joannes Dou ca. 1662. De hoofdstructurele kenmerken uit de middeleeuwen zijn behouden, maar de accenten zijn verschoven. De centrale kerk, als spin in het web, is verworden tot ruïne en door middel van een statige, formele Hoflaan verbonden met de tweede nucleus rond het Hof.

¹¹ Joannes Dou, Joan Blaeu ca 1643, kopergravure Territorii Bergensis accuratissima descriptio / Joannes Dou, geometra Lugduno-Batavus mensuravit & delineavit, Schaal ca. 1:19.000 1 kaart , 39 x 55 cm, incl. kader en titel 42 x 55 cm UB : Kaartenzl: O.K. 74. De datering is vermoedelijk onjuist en dient gesteld te worden op 1662, de datering van de atlas van Blaeu.

Afbeelding 12. Joannes Dou ca. 1662. Detail met de doodwegen en de parallelstraten, alsmede de nieuwe hoofdas naar de Hof. In geel de doodwegen en de aansluiting op de Heerewegh, in paars de tot Hoflaan opgewaardeerde Dootweg naar de Grote Hof en in mintgroen de parallelverbindingen. De Achterweg ligt achter de parallelle Oostdorper Dootweg, terwijl de benaming *Smallepad* gerelateerd kan worden aan de parallelle *Breelaan*. Aan de zuidkant is de Ruïnelaan een nieuwe parallelverbinding (felgroen).

Aan het begin van de negentiende eeuw is Bergen beperkt in omvang. De Kleine Dorpsstraat (blauw) is nieuw aangelegd: kaarsrecht, waar op de kaart van Dou een gebogen pad de dwarsverbinding vormt. In 1862 zou de Kleine Dorpsstraat (Achterweg) tussen de Sint Antoniusstraat en de Hoopweg afgesloten worden (blauw gestippeld). Het gebogen deel van de resterende Achterweg werd daarbij rechtgetrokken. Het Smallepad is op de kaart afgeknepen (tot 1868 nog als Kattensteeg in gebruik), een lot dat later ook de Kerkstraat zou ondergaan (rood). De later aangelegde parallelle Ruïnelaan (felgroen) blijft over als verbinding met de Heereweg(h).

Afbeelding 13. Kadastrale minuutkaart 1811-1832.

Alle negen straten die nu nog direct of indirect op de kern uitkomen zijn alle goed terug te voeren op de kadastrale minuutkaart en vanaf deze kaart tot die uit 1662 (Dou) en vanaf 1662 tot in de middeleeuwen. In een enkel geval is de aantakking, de opening, op de kern gehandhaafd, maar is het verdere verloop gewijzigd. De Dorpsstraat in het verlengde van het Smallepad naar het zuiden was ooit een oude verbindingsweg, maar loopt nu dood.

Het aantal huizen rond de ruïnekerk is kleiner dan op de 16de-eeuwse kaart. Het onderscheid in bebouwingsdichtheid tussen het zuidoosten en het noordwesten is evident. De groene ruimte naast het oude raadhuis aan de zuidkant zou nooit meer opgevuld worden. Nieuw is de Fransche Steeg, tussen Kerkstraat en Kleine Dorpsstraat. Deze steeg is uitgegroeid van een achterom naar een volwaardige openbare (secundaire) verbinding. De steeg is van beduidend latere datum dan de oude volwaardige verbindingroutes en is ontstaan vanuit het verdichtingsproces binnen de bouwblokken. Niet voor niets aan de 'bebouwde' kant van de kern, niet aan de 'groene' kant. Zie voor een meer gedetailleerde weergave Bijlage 1.

Bebouwing

Wat betreft de bebouwingsdichtheid: hier is op basis van het kaartmateriaal weinig over te zeggen. Het lijkt er sterk op dat de bebouwingsdichtheid vanuit de bestaande structuur groter is in het zuidoostelijk deel van de kern en minder dicht aan de duinkant. Er is een 'match' tussen de hieronder afgebeelde prent en de kadastrale minuutkaart van 30-40 jaar later. In ieder geval is (nog steeds) sprake van een half open kransbebouwing rond de kerk. Voor een deel is deze bebouwing agrarisch, maar ook andere functies waren hier mogelijk al te vinden. De verstening is in ieder geval al ingezet, getuige het enig overgebleven (sterk gerestaureerde) woonhuis uit de tweede fase, Oude Prinsweg 21.¹² Mogelijk was ook De Rustende Jager geheel in baksteen opgetrokken.

¹² Onder verstening wordt het proces verstaan dat houtbouw plaatsmaakt voor baksteen. Dit proces verliep geleidelijk, waarbij lang sprake was van tussenvormen waarbij baksteen soms alleen voor de voorgevel werd gebruikt.

Het is niet onwaarschijnlijk dat in deze periode, met uitzondering van de kerkruiene de bebouwing uit de periode van de eerste aanleg goeddeels vervangen is. Een ander deel lijkt gewoon te zijn verdwenen, zoals de huizen in langsrichting aan de noordzijde (kaart Metius).

Afbeelding 14. H. Tavenier 1785, tekening RHCA. Gezicht op de ruïnekerk vanuit het noorden.

Afbeelding 15. De Ruïnekerk vanuit het Zuidwesten, eind 18de eeuw.

Vanaf de negentiende eeuw wordt een beter zicht verkregen op nieuw aanwezige bebouwing en nieuwe functies. De Grote Dorpsstraat, vermoedelijk aangelegd in 1770, speelt een belangrijke rol in de dorpsuitbreiding. In 1811 wordt aan de Dorpsstraat de eerste RK kerk opgericht, om in 1825 gevolgd te worden door café De Hoop, op de hoek met de Hoopweg. Nog later in de negentiende eeuw ontstaan een nieuwe school (1847), een representatieve dokterswoning (ca. 1850), een begraafplaats (1863), een tweede kerk (1866) en villawijkjes, dan wel rentenierswoningen (vanaf 1870). De voormalige pastorie op de hoek van de Hoflaan en de Dorpsstraat is van 1880 en rond 1885 wordt een eerste postkantoor gebouwd. Met deze bebouwing breekt feitelijk een nieuwe periode aan (paragraaf 1.2.3)

Afbeeldingen 16 en 17: Kerkstraat 3 en 5, authentieke bebouwing links en rechts van de Fransche steeg. De rechter foto dateert uit circa 1935, de linker van enkele decennia daarvoor.
NB: de leilindes voor Kerkstraat 5.

I.2.3 1900 Bergen toerisme en kunsten, de derde fase

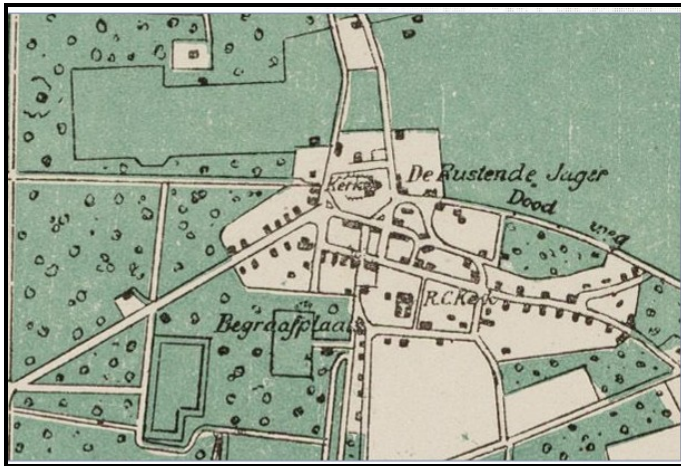

structuur

In de derde fase is Bergen op buiten gericht. In deze fase wordt de trambaan aangelegd (1905, eindpunt Bergen) en ontstaan de uitbreidingswijken. Het eerder beschreven heldere onderscheid tussen een kern en vier satellieten verbleekt. Het stratenpatroon verdicht en oude wegen worden afgeknepen of verlegd. De oude doodwegen zijn of worden ofwel geïncorporeerd ofwel afgeknepen. Ze verliezen hun functie. Het Kerkepad, het eerste stukje van de Oudburger Doodweg, lost op in de Kerkelaan. Het oude Kerkepad is als laan verzekerd van voortbestaan, maar waar deze laan eerder nog op zijn beurt samenviel met de doodweg, daar is nu een afknijping. Wat rest is het Kerkepad. Hetzelfde geldt het onderscheid tussen de haakwal en de lager gelegen gronden. Ook deze lager gelegen gronden raken nu bebouwd. Wat blijft is de positionering van Bergen aan de Herenweg en de markante, hoge ligging van de Ruïnekerk. Wat ook blijft zijn de acht openingen op het plein en het onderscheid tussen dicht en dun bebouwd, tussen groen en rood.

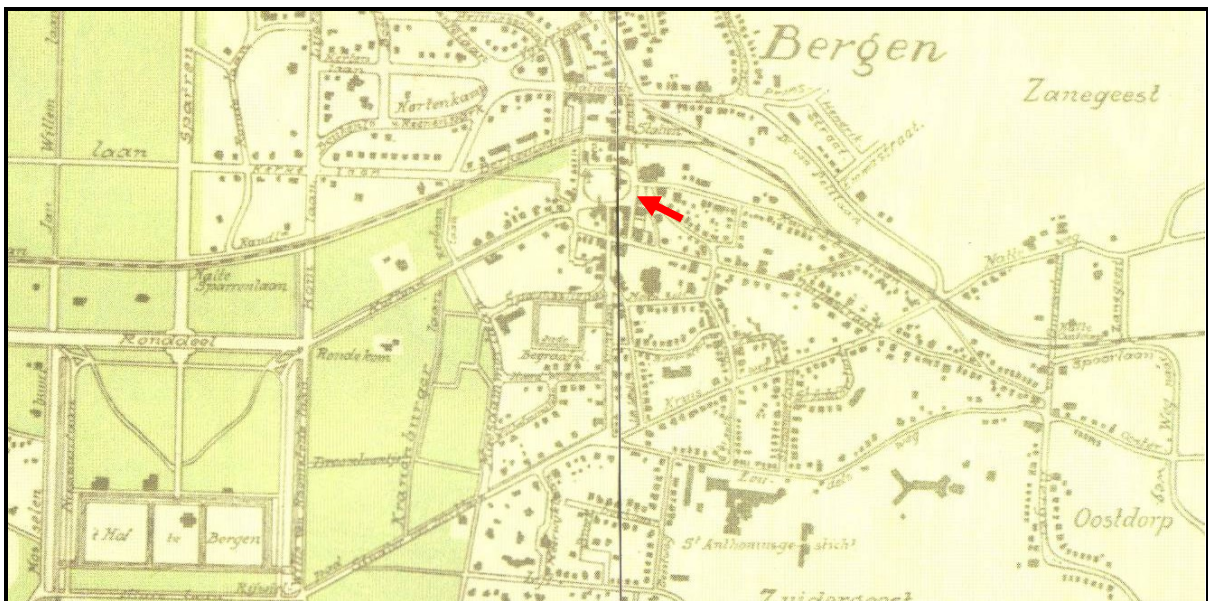
Afbeelding 18: kaart uit de periode direct voorafgaand aan de laatste historische ontwikkelingsfase. Uit: 'Gids voor Alkmaar en omstreken, (Schoorl, Bergen, de Egmond en Heiloo,) met Plattegrond en Wandelkaarten, versierd met een aantal Illustratiën in den tekst'. Uitgegeven door de Courant & Handelsdrukkerij v/h Koster & Co. in Alkmaar, 1896.

Afbeelding 19: detail van afbeelding 18.

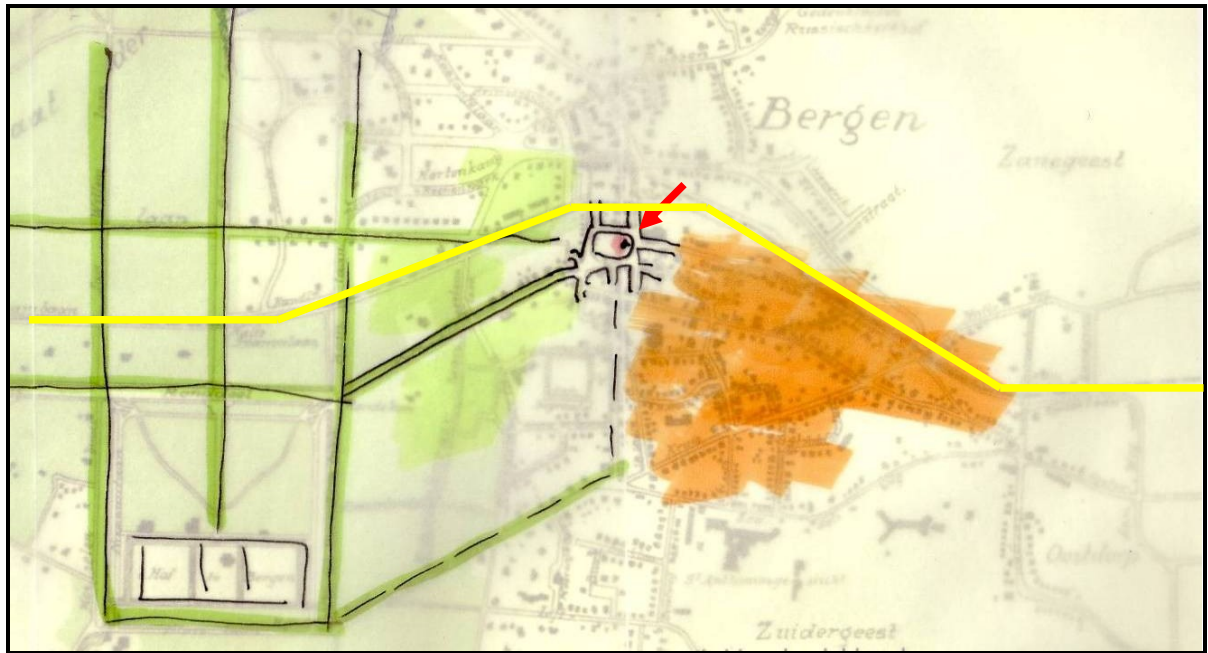
De trambaan gaat niet dóór, maar langs het centrum richting het in 1906 gestichte Bergen aan Zee (vanaf 1909). De activiteiten verplaatsen zich naar het nieuwe centrum, een tendens die met het vertrek van de tram eerder versterkt dan afgezwakt wordt: horeca, winkels, dienstverlening en vervoer. De oude kern in de luwte blijft gespaard en biedt ruimte aan kleinschalige voorzieningen.

De aanleg van de trambaan in 1905 betekende een wezenlijke trendbreuk, reeds ingezet door de voorzichtige toename van de bevolking vanaf 1860. De bevolkingstoename na 1900 zou uiteindelijk leiden tot een uitbreiding van het stratenpatroon. Aan de andere kant ging de bevolkingstoename ten koste van de bewoning in het buitengebied, dat als gevolg van armoede (runderpest) al ontvolkte. De buurschappen zouden deze tendens niet meer kunnen keren.

Afbeelding 20. Wandelkaart Bergen 1934. De rode pijl geeft de Ruinekerk aan.

Op de kaart van 1934 is te zien dat de bebouwing sterk is uitgedijt. De buurschappen raken geïncorporeerd. De verdichting is duidelijk waarneembaar. In het noordwesten is de bebouwing traditioneel minder dicht. Het onderscheid tussen zandgrond en lager gelegen gronden is niet meer herkenbaar.

Afbeelding 21. Wandelkaart Bergen 1934 met daarover heen gelegd de hoofdstructurele kenmerken.

De Ruïnkerk is als focuspunt nog dominant aanwezig. Het Hof te Bergen en de trambaan zijn de nieuwkomers, elk uit een eigen herkenbare fase, in de oude middeleeuwse structuur.

Bebouwing

Mede door de ontwikkeling van een tweede kern met voorzieningen, openbaar vervoer en winkels neemt de bebouwing niet alleen in volume toe, maar ook in variatie. Aan het oude plein wordt veel bebouwing vervangen, een tendens die al op het einde van de tweede fase wordt ingezet. Het huidige beeld laat dan ook globaal bebouwing zien van de tweede helft negentiende eeuw tot en met de interbellumperiode, gelardeerd met een viertal bouwwerken van vóór 1800. De oude, kleine boerderijen en woonhuizen werden vernieuwd, maar bleven ongeveer binnen de bestaande contouren. Rooilijnen en kapvormen werden daarbij gerespecteerd. Nieuwe winkels en horeca en andere voorzieningen, waaronder het nieuwe raadhuis en het nieuwe postkantoor, werden gevestigd, maar eveneens kleinschalig.

Afbeelding 22: het postkantoor van H.P. Berlage.

Afbeelding 22: tot winkel verbouwd woonhuis Oude Prinsweg, in 1924 een kruidenierswinkel, gebouwd rond 1900.

Afbeelding 23: Woonwinkelhuizen uit de interbellumperiode, bekend als de winkel van Jac. Dapper. Foto 1955.

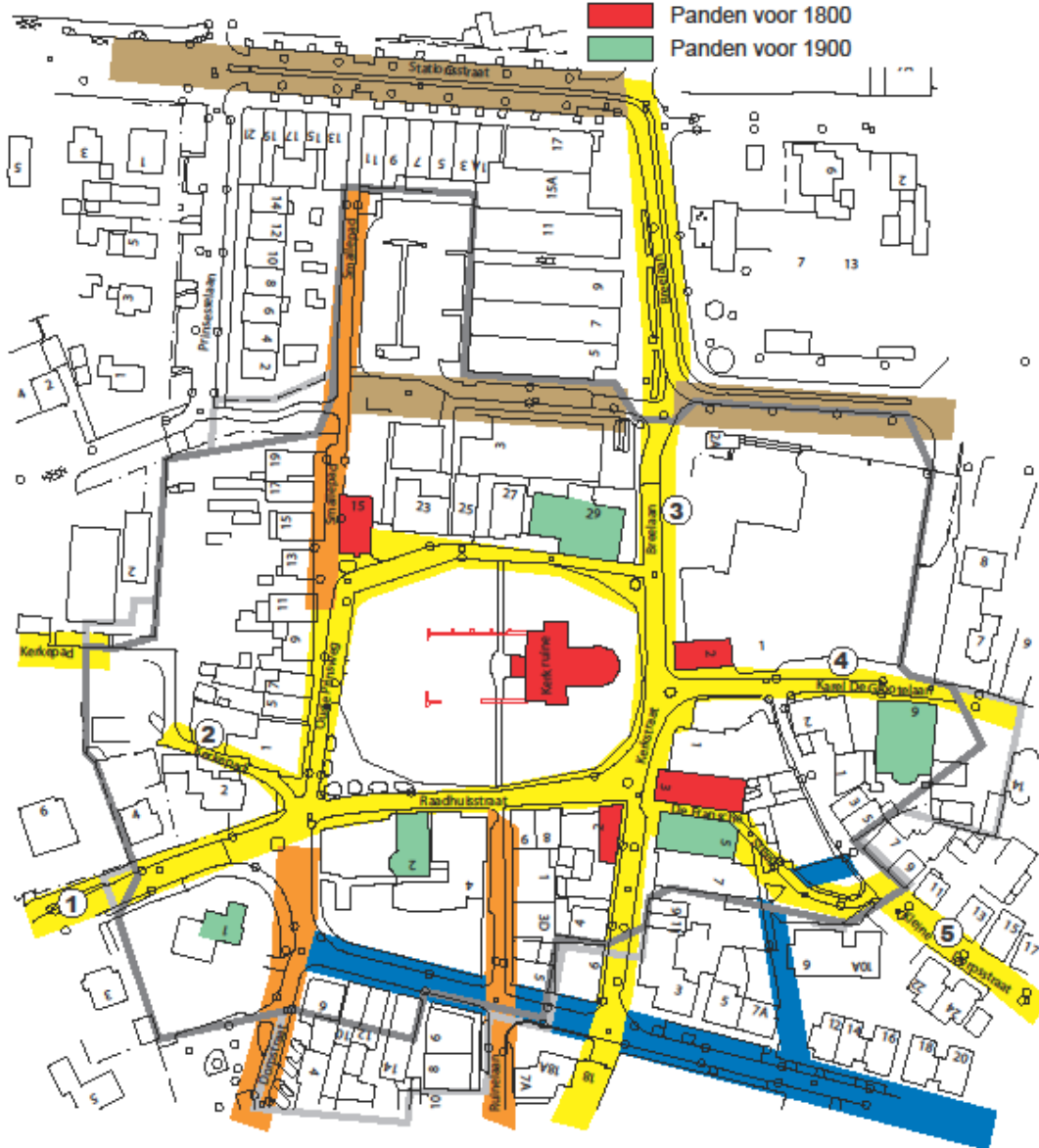
I.3 conclusie

De bijzondere architectonische invulling, waarbij alle fases binnen de ontstaansgeschiedenis vertegenwoordigd zijn, binnen een stedenbouwkundige context, die direct teruggrijpt op de middeleeuwen en waarbij de structuurdragers nog steeds zichtbaar aanwezig zijn, dit alles tegen het decor van de ruïnekerk, maakt dat de dorpskern van Bergen zo uniek is in Nederland. De contouren in het bestemmingsplan liggen daarmee goeddeels vast.

Historische structuren

- Metius 1568
- Dou circa 1662
- Kadastrale minuutkaart 1832
- 1905, 1913
- Panden voor 1800
- Panden voor 1900

II Structuur- en bebouwingsanalyse

inleiding

De stedenbouwkundige beeldkwaliteitanalyse valt samen met wat de vierde ontwikkelingsfase genoemd kan worden, de huidige tijd. Omdat in deze tijd de dorpskern is aangewezen als beschermd dorpsgezicht, wordt de dynamische ontwikkeling meer een statische. Dat betekent niet dat niets meer mogelijk is, maar dat ontwikkelingen worden getoetst aan randvoorwaarden die voortvloeien uit de kwaliteiten van de structuur en bebouwing. Deze randvoorwaarden zijn op te vatten als een resultante van de historische ontwikkeling van de dorpskern en als zodanig in het BKP beschreven. Het bestemmingsplan refereert aan de aanwezige cultuurhistorische waarden als toetsingkader, waarmee de cirkel gesloten is. Daarbuiten vindt bij nieuwe ontwikkelingen een onafhankelijke welstandstoets plaats.

Het hoofdstuk is net als voorgaande hoofdstukken opgebouwd uit een deel structuur en een deel bebouwing, toegespitst op de stedenbouwkundige kenmerken. Tevens is een paragraaf gewijd aan de openbare ruimte, de vormgeving van de bijzondere en kwetsbare leegte rondom de bebouwing.

II.1 structuur en bebouwing

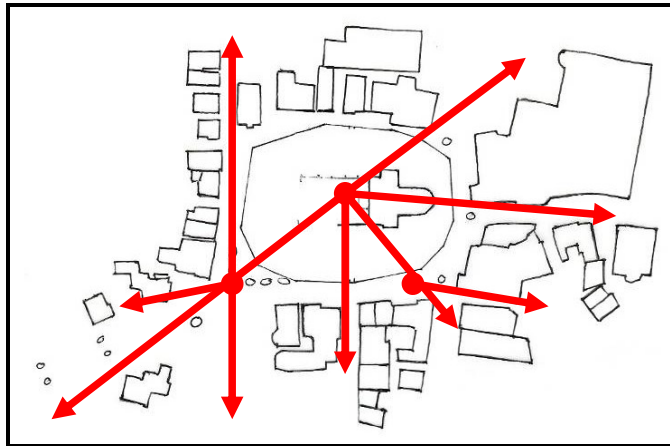
De structuur is onder te verdelen in enerzijds historisch geografische en regionaal bepaalde infrastructurele elementen (hoofdstructuurdragers) en anderzijds meer stedenbouwkundige kenmerken van de bebouwing.

II.1.1 hoofdstructuurdragers

De vier hoofdstructuurdragers uit het eerste hoofdstuk zijn ook in de huidige situatie sterk bepalend voor de beeldkwaliteit.

Ten eerste is Bergen herkenbaar als een spin in het web temidden van de buurschappen. De buurschappen zelf zijn opgelost in het grotere geheel, maar de structuur van een middelpunt van waaruit maar liefst negen wegen en stegen vertrekken is nog zichtbaar aanwezig.

Afbeelding 24. De ruïnekerk als spin in het web.

Alle vier de hoeken van het rechthoekige plein zijn ontsloten. Drie van de negen verbindingen clusteren samen in de zuidwestelijke hoek. Van hieruit is een sterke zichtrelatie tussen het omringende groen en het groen van de ruimte meer direct rondom de kerk. Binnen de grote, open ruimte van de drie geclusterde verbindingen spelen het groen en de voormalige pastorie een beeldbepalende rol. De diagonaal tegenoverliggende hoek opent zich ook naar buiten, echter minder sterk visueel van vormgeving en meer in de richting van de 'verstening' en de infrastructuur.

Wel is in deze hoek de overgang van de hoger gelegen zandgronden naar de lager gelegen voormalige agrarische gebieden nog herkenbaar aanwezig. Deze overgang vindt een weerklank in de verhouding tussen rood en groen. Ook al heeft allereerst verdichting plaatsgevonden, het onderscheid tussen wonen, verkeer en werken enerzijds en het groen anderzijds is nog duidelijk waarneembaar. Dit beeld komt direct voort uit de wordingsgeschiedenis. Het zwaartepunt van de bebouwing, bepaald door historisch geografische factoren (volbouwen van bouw- en weiland en handhaven van bos- en laanbeplanting) komt tot uitdrukking in het huidige beeld van groen en rood.

Afbeelding 25. Groen en rood schematisch.

Afbeelding 26. Groen en rood vanuit de lucht.

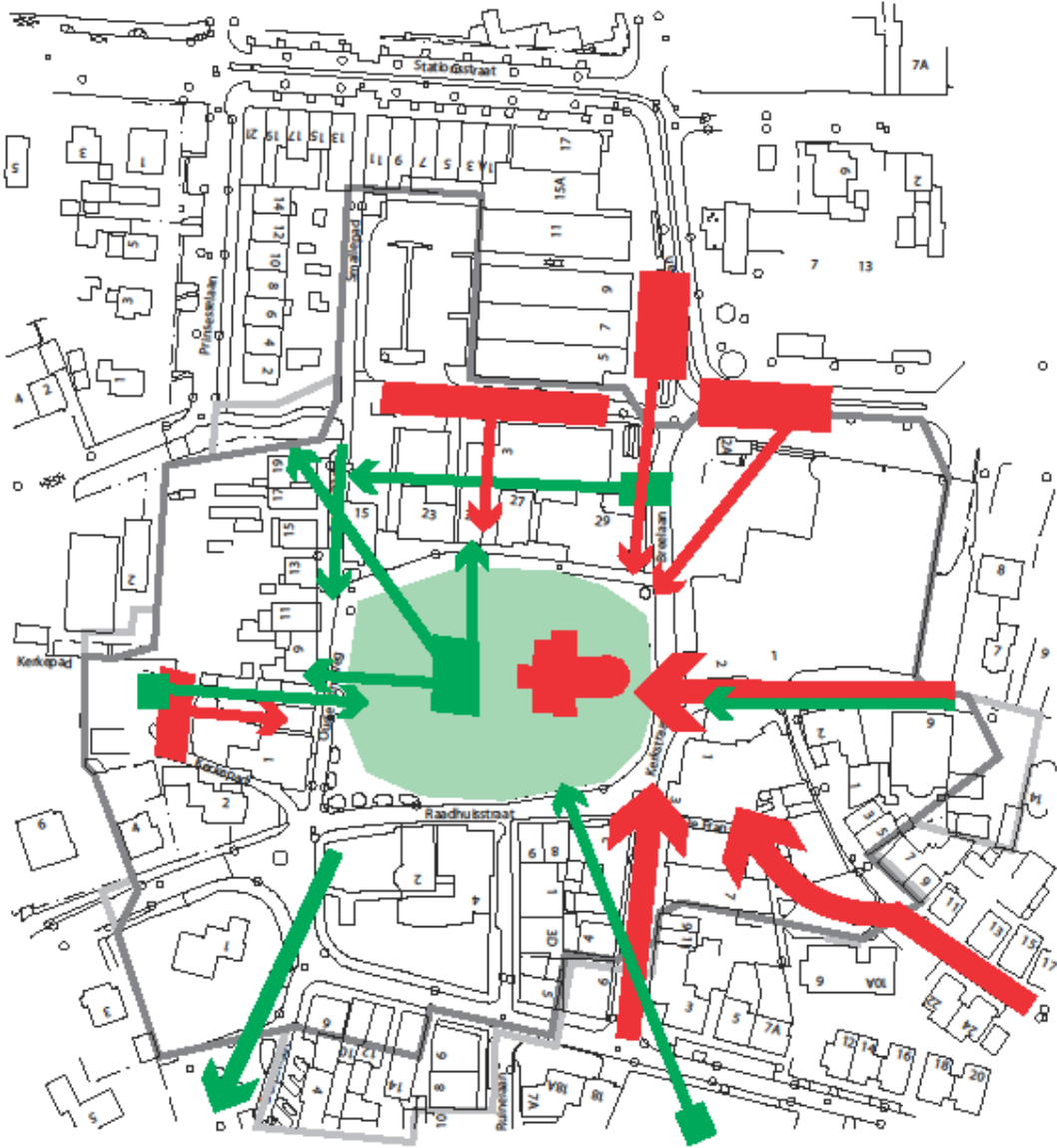
Deze uitgebalanceerde verhouding is waarneembaar in de zichtlijnen op de ruïnekerk, vrijwel vanuit alle straten én in de zichtlijnen op het groen vanuit de kern (zie de volgende pagina). Dat de kerk verhoogd is gesitueerd ten opzichte van de omringende bebouwing, de verhoging geaccentueerd door omlopende muur, verleent de ruimte een bijzondere werking.

De zichtlijnen op de dorpskern zijn vanuit de wandelaar of de fietser. De doorgaande route ten behoeve van het huidige snelverkeer van noord naar zuid is tegenwoordig bij voorkeur niet door de dorpskern. Wel is het doorgaande verkeer mogelijk. Dat Bergen zich aan de hoofdroute bevindt op een kruispunt van regionale verbindingen is nog afleesbaar aan het karakter van de dorpskern, met name aan de horeca, de detailhandel en de marktfunctie.

Uit de zichtlijnenkaart (volgende pagina) blijkt ten slotte ook dat de dominante positie van de ruïnekerk eerder versterkt is dan verminderd. De ruïnekerk is het officieuze beeldmerk van Bergen.

Zichtlijnen

- █ rode zichtlijn
- █ groene zichtlijn

II.1.2 stedenbouwkundige kenmerken van de bebouwing

Naast de infrastructuur en de historisch geografische onderlegger is ook de bebouwing zelf onderwerp van de huidige stedenbouwkundige context. En net als de infrastructuur en de historische geografie is ook de aard van de bebouwing weinig veranderd ten opzichte van het verleden.

Historische karakteristieken die de aard van de bebouwing typeren zijn samen te vatten onder de *footprint*, korrelgrootte, rooilijn, typologie, hoofdmassa, functie etc. Deze karakteristieken zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de beeldkwaliteit.

1 open - dicht

Vanouds is de bebouwing rond de kerk vrijstaand. De percelen zijn van ongelijke grootte (mogelijk al heel vroeg afgesplitst, dan wel samengevoegd) en van ongelijke vorm. De bebouwing leent zich dus niet voor rijtjeshuizen, projectontwikkeling of anderszins een gesloten bebouwingswand. Karakteristiek is de ruimte tussen de huizen, soms overbouwd of dichtgezet, maar sterk aanwezig.

Afbeelding 27. Binnen het winkelgebied telt iedere vierkante meter. De ruimtes tussen de huizen zijn dichtgezet met éénlaags, eenvoudige aanbouwen. Zie ook de rooilijnenkaart.

De open-dichtverhouding van de bebouwing volgt globaal het onderscheid tussen groen en rood: aan de westkant zijn meer gaten tussen de bebouwing dan aan de oostkant. De vele openingen in de gevelwand van het plein doorbreken het intieme karakter niet. Een belangrijk structurerend element is de 'binnenring', de muur om het voormalige kerkhof. De uniforme kleinschaligheid en het vele groen binnen deze ring en daarbuiten, versterken de onderlinge samenhang. De open-dichtverhouding volgt ook in de aanvoerwegen het onderscheid tussen groen en rood. Zo is de Hoflaan met vrijstaande villa's bebouwd, terwijl de 'stenige' Kerkstraat en Ruinelaan een meer aaneengesloten bebouwing vertonen.

2 rooilijn

Een ander aspect van de heterogene verkaveling is de onregelmatige rooilijn. Zie ook de rooilijnenkaart op de volgende pagina. Ondanks het onmiskenbare fenomeen dat de bouwblokken ontstaan zijn vanuit de ruimte rond de kerk, zijn diverse verspringingen naar voor en naar achter (knikjes en uitsparingen) waarneembaar. Voortkomend uit de bebouwing zijn deze waardevol binnen de structuur. In de nieuwste tijd getuigen de zuilen van het restaurant van de zucht naar regulering. Een tweede lijn wordt uitgezet door de stoepjes, het overgangsgebied tussen privaat en publiek domein: private eigendom, maar publiekelijk gebruikt. Het onderscheid is zichtbaar in reliëf en in bestrating.

NB: De optelsom van de vele onregelmatigheden in de rooilijn biedt vanwege de samenhang op vele andere punten een regelmatig beeld.

De rooilijnen van de 'stenige' winkelstraten zijn meer regelmatig, meer rechtgetrokken (jonger en meer gereguleerd).

Bij uitstek karakteristiek in het beeld van de straatwand zijn de flauwe bochten en andere afwijkingen van de rechte lijn. Het beeld, in navolging van Gordon Cullen *Village-scape* te noemen, biedt spanning en verrassingen.

Afbeeldingen 28 en 29: rooilijnen, open-dicht, veranderende perspectieven, afgewisseld met meer gesloten rooilijnen en zichtassen op groen. Nota bene, de boom op de rooilijn in de Kleine Dorpsstraat (boven) en de lindebomen op de hoek van de Ruinelaan (onder).

Rooilijnen en stegen

- historische bebouwing
- nieuwbouw
- dichtgezette ruimte

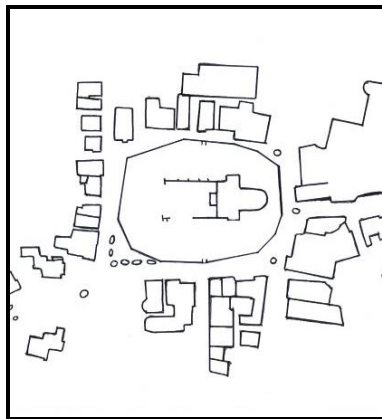
3 ritme

Iedere gevelwand is anders in silhouet, de verhouding tussen open dicht, korrel etcetera. Dat betekent een opwindend ritme: jazz, geen klassieke of seriële muziek. Het ritme wordt mede bepaald door de afwisseling in bouwhoogtes, waarbij met betrekking tot de hoofdbebouwing geldt dat geen hogere objecten zijn geplaatst voor latere. Wel is de secundaire bebouwing, schuren, bijgebouwen etcetera, lager dan de eerste ring rond de Ruïnekerk. Het spel in hoogteverschillen wordt treffend geïllustreerd in het voormalige postkantoor van Berlage.

4 korrel

Vanuit de voormalige kleinschalige functies is de korrel vaak samengesteld of juist éénvormig (te herleiden tot de boerderijbouw of het eenvoudige dorps huis). De omtrek is beperkt. Herhaling van vormen komt weinig tot niet voor. De basis is een rechthoek of ook wel vierkant met een aanbouw aan de achterzijde, ofwel een sprong in de zijgevel.

De korrel is de *footprint* van de bebouwing, maar binnen de stedenbouwkundige analyse wordt ook gekeken naar de vorm en de afmetingen van het perceel. Deze zijn sterk onregelmatig en dragen vanzelf bij aan de variatie binnen de korrel. Dat houdt tevens in dat – ook bij vervangende nieuwbouw uit de jaren rond 1900 – ceteris paribus de aanblik eenzelfde pittoreske aanblik biedt als in de eeuwen daarvoor.

Afbeelding 30. Korrels.

Afbeelding 31. Silhouet.

5 typologie

In typologie is het woon/winkelhuis het meest frequent. Daarnaast komen incidentele gebouwtypes voor. Karakteristiek is tevens het boerderijtype, herkenbaar in het grotere volume en de kapvorm. In sommige gevallen heeft de winkelfunctie geleid tot meer open puin, in andere gevallen heeft de 'verglazing' niet of in mindere mate plaatsgevonden.

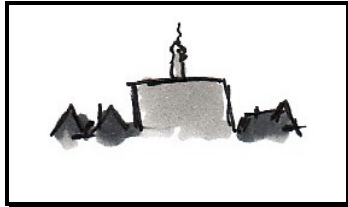
6 silhouet

Het silhouet is samengesteld uit de bouwhoogte en de kapvorm, waarbij de open-dichtverhouding als een coulisse werkt. Het silhouet van de dorpskern is aan de westkant in het geheel niet dicht geslibd. Het gaat om één bebouwingsring, met hooguit wat achtererfbebouwing. Deze toestand weerspiegelt de historische situatie.

Hetzelfde geldt de noordkant, zij het dat verder weg de hoge nieuwbouw van invloed is op het beeld. Aan de zuidwestelijke zijde is meer gelaagdheid, een en ander voortvloeiend uit het historische bebouwingspatroon.

7 bouwlagen, bouwhoogte

Karakteristiek is één tot twee bouwlagen, en een differentiatie in goot- kap- en nokhoogte. Er is geen glijdende schaal in bouwhoogte tussen de ruïnekerk en de omringende bebouwing.

8 oriëntatie, ontsluiting

De oriëntatie van de bebouwing is op de weg en aan de weg. De veel voorkomende rechthoekige hoofdvorm van de korrel staat haaks op de rooilijn. Ieder perceel is afzonderlijk ontsloten.

9 kapvorm

Platte daken komen niet of nauwelijks voor, alleen in ondergeschikte aan- en uitbouwen, schuurtjes etcetera. En zelfs hier geldt dat de bijgebouwen met kap bijdragen aan de beeldkwaliteit, terwijl de 'platte dozen' de beeldkwaliteit plaatselijk danig verstoren. Vanuit het ambacht van de timmerman en het gebruik van traditionele materialen en technieken zijn de hoofdvormen beperkt tot zadel, schild- en mansardedaken. Binnen dit repertoire is de variatie groot, hetgeen bijdraagt aan een levendig silhouet. Modieuze bolle vormen komen niet voor. Wel wordt het daklandschap verlevendigd door topgevels, dakkapellen en steekkappen. Vanuit de oriëntatie staan veel kappen haaks op de rooilijn, maar parallel komt ook voor.

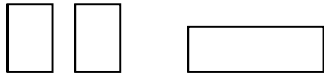
Afbeelding 32. Kapvormen.

10 plasticiteit

De gevelwand is overwegend vlak, zonder balkons en erkers. Plasticiteit wordt meer subtiel in de architectuur bewerkstelligd.

11 architectonische geleding en proportionering

Vanuit de individuele kavels is ook de architectuur sterk heterogeen, maar binnen de traditie van het ambachtelijke bouwen zoals dat tot circa 1930 overal in Nederland gebruikelijk was. Dat betekent dat de proporties van bijvoorbeeld de vensteropeningen niet wezenlijk verschillen van die uit het verleden. De vensters zijn 'staand', niet 'liggend'.

Staande en liggende vensters

12 materiaal en detaillering

Vanuit de traditionele 'dorpsarchitectuur' is het materiaal baksteen en hout met een keramische of leien pannendeckking. De detaillering is verzorgd, maar niet uitbundig.

II.2 openbare ruimte en groen

De vormgeving van de openbare ruimte is uitgesproken dorps, vlakke of lage stoepen, aangegeven in de bestrating, in de klinkerranden en in de stoeppalen. Ook de goten zijn herkenbaar in het verband. De materialen zijn traditioneel. Dat de bestrating afwisselend is, zoals in de overgang van de doorgaande route Raadhuisstraat – Hoflaan naar het Kerkepad is een bijzondere kwaliteit. De afwisseling komt voor in de zeer heterogene openbare bestrating, maar ook in de particuliere stoepjes. De bestrating is deels historisch van aard.

De lappendeken wordt verzacht door het groen. Het groen bestaat voornamelijk uit het vlakke groen van het oude kerkhof en de vrijstaande, hoogstammige bomen. Het groen en de gemetselde binnenring van de kerk zijn de bindende factoren. Solitairen en groenstructuren worden afzonderlijk gewaardeerd in de waarderingskaart voor het groen (paragraaf IV.2). Hekken en andere erfafscheidingen boven een zeer bescheiden hoogte vormen een inbreuk op de historische beeldkwaliteit.

Afbeelding 33. Alom aanwezig groen.

Afbeelding 34. Informeel fietsparkeren.

Afbeelding 35. Collage van diversiteit in bestrating, in materiaal en in verband, in openbaar en privé. De lappendeken is een kwaliteit.

Het groen is dominant structurerend binnen de dorpskern. Zelfs zo dominant dat het beeld van het groen de functiewijziging overleeft en ook sterker is dan het beeld van de veranderende omgeving. Twee voorbeelden illustreren dit.

Ten eerste de functiewijziging. De leilindes van Kerkstraat 5 van pagina 18 (afbeelding 17), waren oorspronkelijk typisch aan het huis verbonden bomen, maar zijn in de nieuwere tijd opgelost in een karakteristiek dorpse structuur van bomen in de winkelstraat. Op de onderstaande foto's is te zien hoe de solitaire boom als element haar betekenis behoudt in de gewijzigde omgeving. De solitaire boom is vervangen, maar de plaats, in de zichtlijn van de Karel de Grootelaan is dezelfde gebleven. Op andere locaties verschuift de solitaire boom als het ware mee met de veranderende omgeving, maar behoudt daarbij haar intrinsieke waarde.

Afbeeldingen 35 en 37. Beeldbepalende solitaires (in de zichtlijn), vanaf de Kerkstraat (boven) en de Karel de Grootelaan (onder). Rond 1900 en circa 1955.

Van de bomencirkel die de muur begeleidt bepalen niet de afzonderlijke bomen de hoge waarde, evenmin de exacte plaats, maar is de structuur van eminent belang. Hetzelfde geldt het 'groene tapijt' in de tussenliggende ruimte.

III Conclusie

Op basis van het voorgaande kan geconcludeerd worden dat de beeldkwaliteit van de dorpskern te vinden is in het samenspel van diverse factoren. Niet de individuele architectuur bepaalt het beeld, maar een evenwicht in dorps stedenbouwkundige kenmerken. Architectuur, stedenbouw, groen en de inrichting van de openbare ruimte bepalen gezamenlijk het beeld.

Een en ander betekent dat de rooilijnen, korrelgrootte, *footprints*, kapvormen, bouwhoogtes, het silhouet en vergelijkbare stedenbouwkundige kenmerken bij alle ruimtelijke ontwikkelingen het uitgangspunt vormen (zie hoofdstuk II.2). Daarnaast gelden de algemene, structurele uitgangspunten als leidraad (zie hoofdstuk II.1). Van belang is dat zichtlijnen openblijven, ook de zichtlijnen vanuit de dorpskern naar buiten.

Dat heeft als consequentie dat de huidige hoofdvormen van de historische bebouwing gefixeerd zijn (zie ook artikel 16 lid 2 van het bestemmingsplan). Vervangende nieuwbouw (indien van toepassing) voegt zich naar de belendingen. Samenvoegen van percelen is strijdig met de bestaande kwaliteiten. In de openbare ruimte is de diversiteit een kwaliteit. De inrichting van de openbare ruimte is op deze plaats per definitie niet afgestemd op de soepele verkeersafhandeling. Feitelijk fungeert de historische inrichting van de openbare ruimte als een uitstekende, nauwelijks als zodanig herkenbare verkeersremmer.

Ontheffingen voor bouw- en aanlegvergunningen zijn mogelijk (lid 4), maar uitsluitend na een positief advies van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit. In het advies wordt rekening gehouden met artikel 16 lid 8 van het bestemmingsplan, welke nader worden geduid in het Beeldkwaliteitplan.

Op het niveau van welstand, dan wel ter verfijning van het conserverende bestemmingsplan (artikel 16 lid 8 onder I) kan een Ordekaart als richtsnoer dienen. Een ordekaart is volgens beproefde methode hieronder opgenomen, met daarbij een toelichting.

IV Ordekaarten en criteria

IV.1 ordekaart bebouwing

Teneinde de kwaliteiten van de bebouwing inzichtelijk te maken is het systeem ontwikkeld van graduele ordenkaarten.¹³ Aan de waardering van de individuele panden zijn criteria gekoppeld. De criteria zijn gekoppeld aan het bestemmingsplan Bergen-Centrum Beschermd Dorpsgezicht, artikel 16. De ontheffing genoemd in artikel 16 lid 8 wordt ondersteund door de in dit hoofdstuk opgenomen criteria.

Basisorde

Voor de periode kenmerkende bouwwerken met basiskwaliteit, of bouwwerken die door ingrijpende wijzigingen hun architectonische meerwaarde hebben verloren.

Orde 3

Beeldondersteunend. Architectonisch, stedenbouwkundig of cultuurhistorisch van waarde.

Orde 2

Beeldbepalend. In dit geval is er sprake van een architectonische, stedenbouwkundige of cultuurhistorische verbijzondering. Bebouwing van *grote* waarde.

Orde 1

Ankerpunten. (Aangewezen) monumenten of monumentwaardige panden. Bebouwing van *zeer grote* waarde.

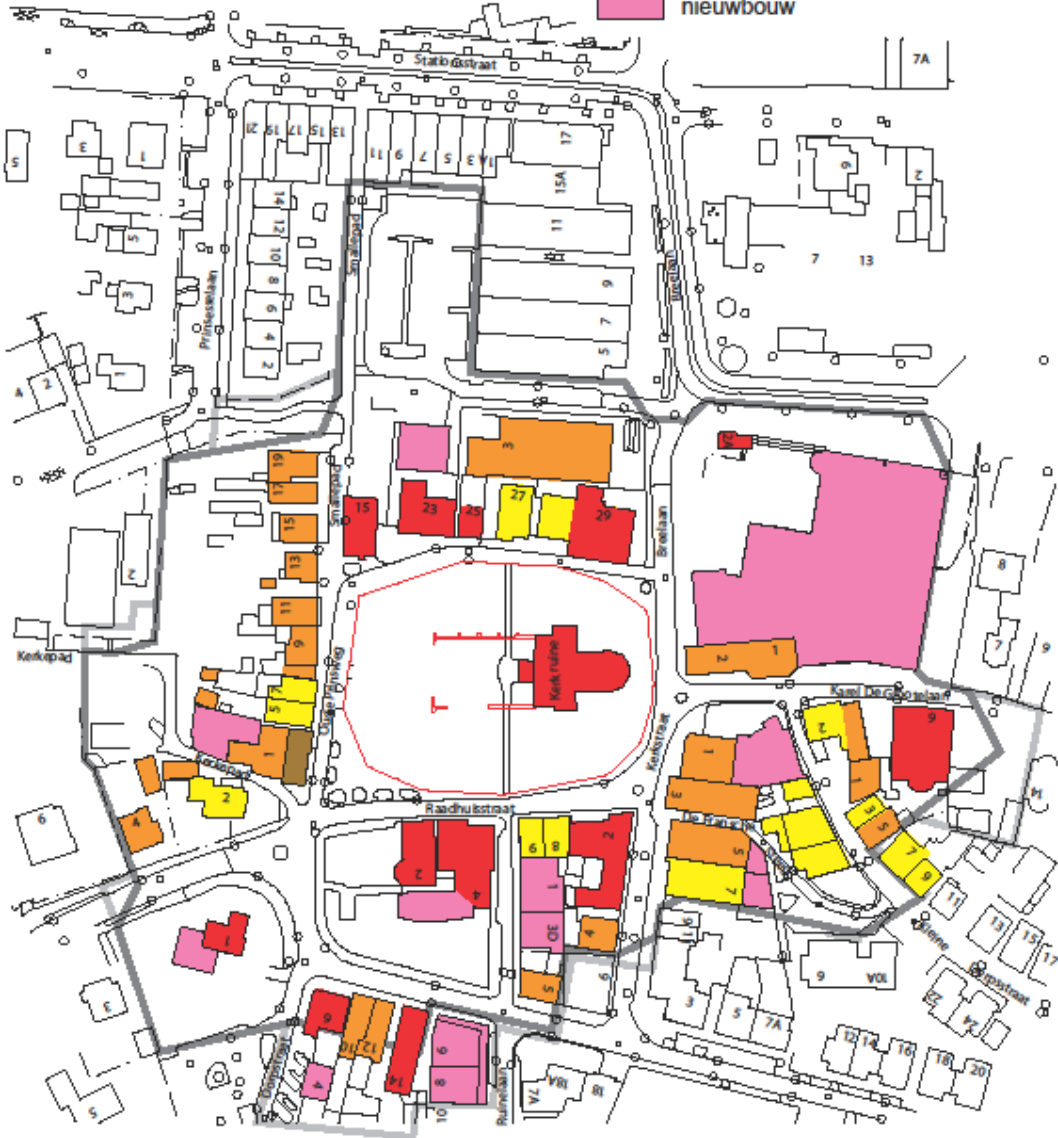
Nieuwbouw

Bebouwing na 1960. Te jong om cultuurhistorisch te waarderen. In sommige gevallen is nog wel een ouder gedeelte aanwijsbaar, maar het beeld is overwegend nieuw.

¹³ Voor grotere gebieden wordt meestal ook een zonekaart vervaardigd, waarin de stedenbouwkundige kwaliteit wordt vastgelegd, maar omdat dit kleine gebied in zijn geheel beschermd dorpsgezicht is, is de stedenbouwkundige zonewaardering evident van de hoogste categorie.

Ordekaart

- orde 1
- orde 2
- orde 3
- basis
- nieuwbouw

IV.1.1 Criteria

1a algemene criteria

Basisorde

Bestemmingsplan. De bestaande contouren (footprint en kap) en afmetingen zijn maatgevend.

Orde 3

Handhaven van de oorspronkelijke karakteristiek. Uitgangspunt is het handhaven van de oorspronkelijke elementen in vorm, maat, materiaal, detaillering, verhouding en kleur. Veranderingen hierin zijn in geringe mate denkbaar als deze overeenstemmen met de oorspronkelijke karakteristiek.

Orde 2

Restauratieve aanpak van de voorgevels en de kap en van gevels en kap grenzend aan openbaar gebied*. Handhaven en herstellen van de oorspronkelijke elementen in vorm, maat, materiaal, detaillering, verhouding en kleur. In geval van (een) storende verminking(en) reconstructie van de oorspronkelijke bouwmassa. Het gebruik van niet oorspronkelijke materialen is niet uitgesloten mits dit visueel overeenkomt met de oorspronkelijke vorm, maat, detaillering, verhouding en kleur. In bijgebouwen geldt handhaving van de oorspronkelijke elementen.

*Zij- en achtergevels die (met een (kleine) privétuin) grenzen aan openbaar gebied, dienen te worden behandeld als voorgevels.

Orde 1

Restauratieve aanpak op monumentaal niveau. Handhaven en herstellen van de oorspronkelijke elementen in vorm, maat, materiaal, detaillering, verhouding en kleur. In geval van (een) storende verminking(en) reconstructie van de oorspronkelijke bouwmassa.

1b specifieke onderdelen

- *Gevelmetselwerk en voegwerk*

Bij vervanging van gevelmetselwerk, renovatie en restauratie van de bakstenen gevels dienen bakstenen te worden gebruikt, die in vorm, maat, materiaal en kleur overeenkomt met de oorspronkelijke bakstenen. Dit geldt ook voor het voegwerk.

- *Gevelreiniging*

Het schoonmaken van de gevels van de historische bebouwing wordt over het algemeen ervaren als bevorderend voor het straatbeeld. Het reinigen van de gevels is echter niet alleen een schoonheidskwestie maar ook een technische aangelegenheid. Vaak wordt bij het reinigen niet alleen de vervuiling van de afgelopen eeuw of decennia verwijderd, maar verdwijnt ook een deel van het oppervlaktemateriaal.

De steen kan daardoor poreus worden en bij vorst kan door een te hoog vochtgehalte de bovenlaag afvriezen. Soms worden gevels daarom gehydrofobeerd.

- Houten kozijnen

De houten kozijnen en ramen zijn in de oudere bebouwing het beeldbepalende gevelement bij uitstek. De houten kozijnen en ramen vragen bij renovatie en onderhoud om extra aandacht, omdat de detaillering onder druk staat door de huidige isolatie- en kwaliteitseisen, die onder meer een betere kierdichting en isolerende beglazing eisen.

Het handhaven van het oorspronkelijke karakter van de kozijnen en ramen, wat in de architectuurorden de hoogste prioriteit heeft, betekent het (visueel) handhaven van de oorspronkelijke maatvoering en detaillering en handhaven van de oorspronkelijke materiaaltoepassing.

- Stalen ramen

Vervangen van stalen ramen met enkel glas, door profielen met ongeveer dezelfde afmeting maar dan voor isolerende beglazing, is wel mogelijk, maar er hangt een prijskaartje aan. Wanneer stalen ramen vervangen worden door kunststof of aluminium verandert het gevelbeeld echter ingrijpend, ook al gebeurt het heel zorgvuldig en wordt de kleur zo goed mogelijk aangepast. Zeker bij architectuurorden 1 en 2 zouden daarom de oorspronkelijke slanke kozijnprofielen, door een profilering in dezelfde afmetingen vervangen moeten worden.

- Voorzetramen

Het aanbrengen van voorzetramen aan de buitenkant is bij straatgevels niet toegestaan, aan de binnenkant wel. Voorzetramen, geplaatst aan de buitenkant verstoren door hun omlijsting en de spiegeling van het glas, het oorspronkelijke gevelbeeld.

- Entree / ingangspartij

De architectonische kwaliteit van de oorspronkelijke ingangspartij kan worden behouden door deze te handhaven en te herstellen met behoud van de originele voordeur(en) en bovenlicht(en), eventuele omlijsting(en) en (hard)stenen onderdorpel(s) en stoep.

- Winkelpuien

Het in stand houden en herstellen van de oorspronkelijke winkelpuien heeft vanwege de zeldzaamheidswaarde een hoge prioriteit. Dit betekent het (visueel) handhaven van de oorspronkelijke maatvoering en detaillering, met het handhaven van de oorspronkelijke materiaaltoepassing. In geval van (een) storende verminking(en) dient in overleg een passende oplossing gezocht te worden. Bij het aanbrengen van een nieuwe winkelpui moet het ontwerp en het materiaal passen bij de architectuureenheid en de straatwand.

- Nieuwe architectonische elementen en kleuren

Het aanbrengen van eigentijdse architectonische elementen en kleuren is in overleg toegestaan, mits de oorspronkelijke karakteristiek van het bouwwerk geen geweld wordt aangedaan. De nieuwe architectonische elementen en kleuren dienen wat betreft ontwerp en materiaal te passen bij de architectuureenheid en het straatbeeld.

1c nieuwbouw

De stedenbouwkundige kenmerken van de bebouwing zoals beschreven in hoofdstuk II.1.2 zijn normerend. Daarbij geldt tevens:

Ligging in de omgeving

- *Bouwhoogte*: De bouwhoogte in straatwanden dient zich te voegen naar de omliggende bebouwing, zowel in maximale als in minimale zin.
- *Positionering*: Richtinggevend zijn de bestaande rooilijnen. Van belang is de nieuwe bebouwing een zelfstandigheid te geven, die zowel aan het gebouw zelf als aan de belendende percelen recht doet.
- *Ontsluiting en vormgeving op straatniveau*: Kenmerkend is de levendige wisselwerking tussen de bebouwing en de straat. Bergingen aan de straatzijde dienen daarom te worden voorkomen. Ontsluitingen van gebouwen dienen altijd een logische plek te krijgen aan de openbare weg.

1d schematische weergave welstandscriteria per architectuuroorde

*Zij en achtergevels die (met een (kleine) privé tuin) grenzen aan openbaar gebied, dienen te worden behandeld als voorgevels.

	basisorde	Orde 3	Orde 2	Orde 1
Algemene welstandscriteria	<ul style="list-style-type: none"> • De oorspronkelijke architectonische karakteristiek vormt het uitgangspunt. Afwijking van de oorspronkelijke elementen in vorm, maat, materiaal, detaillering, verhouding en kleur zijn denkbaar, als deze niet leiden tot een visuele verstoring van het individuele pand of van het straat/gevelbeeld 	<ul style="list-style-type: none"> • Handhaven van de oorspronkelijke karakteristiek. Uitgangspunt is het handhaven en herstellen van de oorspronkelijke elementen in vorm, maat, materiaal, detaillering, verhouding en kleur. Veranderingen hierin zijn in geringe mate denkbaar als deze overeenstemmen met de oorspronkelijke karakteristiek 	<ul style="list-style-type: none"> • Restauratieve aanpak van de voorgevels en kap; alsmede van de gevels grenzend aan openbaar gebied *. Handhaven en herstellen van de oorspronkelijke elementen in vorm, maat, materiaal, detaillering, verhouding en kleur. In geval van (een) storende verminking(en) reconstructie van de oorspronkelijke bouwmassa. Het gebruik van niet oorspronkelijke materialen is niet uitgesloten mits dit visueel overeenkomt met de oorspronkelijke vorm, maat, detaillering, verhouding en kleur 	<ul style="list-style-type: none"> • Restauratieve aanpak. Te behandelen als beschermd volgens de Monumentenwet 1988. Handhaven en herstellen van de oorspronkelijke elementen in vorm, maat, materiaal, detaillering, verhouding en kleur. In geval van (een) storende verminking(en) reconstructie van de oorspronkelijke bouwmassa

Gevels (algemeen)		<ul style="list-style-type: none"> oorspronkelijke gevels handhaven / herstellen / terugbrengen 	<ul style="list-style-type: none"> oorspronkelijke gevels handhaven / herstellen / terugbrengen restauratief herstel oorspronkelijke voorgevels en gevels grenzend aan openbare gebied* 	<ul style="list-style-type: none"> restauratief herstel oorspronkelijke gevels
Gevelmetselwerk	<ul style="list-style-type: none"> metselwerk uitvoeren in aansluiting op het bestaande metselwerk 	<ul style="list-style-type: none"> metselwerk uitvoeren zoals oorspronkelijk metselwerk 	<ul style="list-style-type: none"> metselwerk uitvoeren zoals oorspronkelijk metselwerk afwijkende (oude) metselwerkreparaties vervangen 	<ul style="list-style-type: none"> restauratief herstel
Pleister(stuc)werk	<ul style="list-style-type: none"> pleister(stuc)werk gevel(delen) herstellen 	<ul style="list-style-type: none"> pleister(stuc)werk gevel(delen) herstellen in oorspronkelijke kleur en textuur 	<ul style="list-style-type: none"> pleister(stuc)werk gevel(delen) herstellen in oorspronkelijke kleur en textuur. afwijkende (oude) reparaties vervangen 	<ul style="list-style-type: none"> oorspronkelijke pleister(stuc)werk gevel(delen) handhaven (in overleg) terugbrengen) en restauratief herstellen
Gevelreiniging	<ul style="list-style-type: none"> is (in overleg) toegestaan, mits de oorspronkelijke karakteristiek van de architectuureenheid en het gevelmateriaal niet wordt aangetast 	<ul style="list-style-type: none"> is (in overleg) toegestaan, mits de oorspronkelijke karakteristiek van de architectuureenheid en het gevelmateriaal niet wordt aangetast 	<ul style="list-style-type: none"> is (in overleg) toegestaan, mits de oorspronkelijke karakteristiek van de architectuureenheid en het gevelmateriaal niet wordt aangetast 	<ul style="list-style-type: none"> is (in overleg) toegestaan, mits de oorspronkelijke karakteristiek van de architectuureenheid en het gevelmateriaal niet wordt aangetast
Buitengevelisolatie	<ul style="list-style-type: none"> het aanbrengen van buitengevelisolatie op de achtergevels van gesloten bouwblokken is toegestaan, mits de oorspronkelijke karakteristiek van de architectuureenheid niet wordt aangetast 	<ul style="list-style-type: none"> het aanbrengen van buitengevelisolatie op de achtergevels van gesloten bouwblokken is toegestaan, mits de oorspronkelijke karakteristiek van de architectuureenheid niet wordt aangetast 	<ul style="list-style-type: none"> het aanbrengen van buitengevelisolatie op de achtergevels van gesloten bouwblokken is toegestaan, mits de oorspronkelijke karakteristiek van de architectuureenheid niet wordt aangetast 	<ul style="list-style-type: none"> het aanbrengen van buitengevelisolatie is in beginsel niet toegestaan
Gevelbeëindigingen	<ul style="list-style-type: none"> in beginsel oorspronkelijke gevelbeëindigingen handhaven 	<ul style="list-style-type: none"> in beginsel oorspronkelijke gevelbeëindiging handhaven en herstellen 	<ul style="list-style-type: none"> restauratief herstel oorspronkelijke voorgevelbeëindigingen grenzend aan openbaar gebied* in beginsel overige oorspronkelijke gevelbeëindigingen handhaven en herstellen 	<ul style="list-style-type: none"> restauratief herstel oorspronkelijke gevelbeëindigingen
Dak, dakranden, dakbedekking en goten	<ul style="list-style-type: none"> in beginsel oorspronkelijke daken, dakranden, dakbedekking en goten handhaven 	<ul style="list-style-type: none"> in beginsel oorspronkelijke daken, dakranden, dakbedekking en goten handhaven en herstellen 	<ul style="list-style-type: none"> oorspronkelijke dak(en), dakranden en goten handhaven en herstellen oorspronkelijke dakbedekking van de kap handhaven / herstellen / terugbrengen zoals oorspronkelijk 	<ul style="list-style-type: none"> restauratief herstel oorspronkelijke dak, dakranden en goten oorspronkelijke dakbedekking van de kap handhaven / terugbrengen zoals oorspronkelijk / restauratief herstel

Hemelwaterafvoeren	<ul style="list-style-type: none"> hemelwaterafvoeren handhaven op oorspronkelijke plaats 	<ul style="list-style-type: none"> oorspronkelijke hemelwaterafvoeren handhaven en herstellen op oorspronkelijke plaats in overleg uitvoeren in oorspronkelijk materiaal 	<ul style="list-style-type: none"> oorspronkelijke hemelwaterafvoeren handhaven / herstellen / terugbrengen op oorspronkelijke plaats aan de voorgevels en aan gevels grenzend aan openbare gebied* uitvoeren in oorspronkelijk materiaal 	<ul style="list-style-type: none"> oorspronkelijke hemelwaterafvoeren handhaven / terugbrengen / restauratief herstellen op oorspronkelijke plaats en in oorspronkelijk materiaal
Dakramen en dakkapellen	<ul style="list-style-type: none"> in beginsel oorspronkelijke dakramen en dakkapellen handhaven wijzigingen van oorspronkelijke dakramen en dakkapellen in overleg toevoegen van dakramen en dakkapellen in overleg 	<ul style="list-style-type: none"> in beginsel oorspronkelijke dakramen en dakkapellen handhaven en herstellen wijzigingen van oorspronkelijke dakramen en dakkapellen in overleg toevoegen van dakramen en dakkapellen in overleg 	<ul style="list-style-type: none"> oorspronkelijke dakramen en dakkapellen grenzend aan de voorkant of grenzend aan openbaar gebied handhaven / terugbrengen / restauratief herstellen overige oorspronkelijke dakramen en dakkapellen handhaven en herstellen wijzigen van oorspronkelijke dakramen en dakkapellen is in beginsel niet toegestaan toevoegen van dakramen en dakkapellen is in beginsel niet toegestaan 	<ul style="list-style-type: none"> restauratief herstel oorspronkelijke dakramen en dakkapellen wijzigen van oorspronkelijke dakramen en dakkapellen is in beginsel niet toegestaan toevoegen van dakramen en dakkapellen is in beginsel niet toegestaan
Entree	<ul style="list-style-type: none"> in beginsel oorspronkelijke ingangspartij/portiek handhaven en herstellen met behoud van oorspronkelijk karakteristiek en verhoudingen 	<ul style="list-style-type: none"> oorspronkelijke ingangspartij/portiek handhaven en herstellen met behoud van oorspronkelijke vorm, maat, verhoudingen en materiaal 	<ul style="list-style-type: none"> restauratief herstel oorspronkelijke ingangspartij/portiek restauratief herstel oorspronkelijke deuren (en ramen) oorspronkelijke deurknoppen, brievenbussen en huisnummers indien mogelijk behouden oorspronkelijk hang- en sluitwerk indien mogelijk behouden 	<ul style="list-style-type: none"> restauratief herstel oorspronkelijke ingangspartij/portiek restauratief herstel oorspronkelijke deuren (en ramen) oorspronkelijke deurknoppen, brievenbussen en huisnummers indien mogelijk behouden oorspronkelijk hang- en sluitwerk indien mogelijk behouden
Kozijnen, ramen, deuren en puien	<ul style="list-style-type: none"> in beginsel handhaven oorspronkelijke karakteristiek en verhouding van oorspronkelijke kozijnen, ramen, deuren en puien 	<ul style="list-style-type: none"> oorspronkelijke materiaal, indeling, maat, verhouding en detaillering van oorspronkelijke kozijnen, ramen, deuren en puien handhaven en herstellen indien oorspronkelijk van hout dan hout gebruiken 	<ul style="list-style-type: none"> restauratief herstel oorspronkelijke materiaal, indeling, maat, verhouding en detaillering van oorspronkelijke kozijnen, ramen, deuren en puien van voorgevels en gevels grenzend aan openbaar gebied* 	<ul style="list-style-type: none"> restauratief herstel oorspronkelijke materiaal, indeling, maat, verhouding en detaillering van oorspronkelijke kozijnen, ramen, deuren en puien

			<ul style="list-style-type: none"> overige gevels: oorspronkelijke materiaal, indeling, maat, verhouding en detaillering van oorspronkelijke kozijnen, ramen, deuren en puien handhaven en herstellen indien oorspronkelijk van hout dan hout gebruiken 	
Stalen kozijnen, ramen, deuren en puien	<ul style="list-style-type: none"> indien van oorsprong stalen kozijnen, ramen, deuren en puien: zoeken naar een oplossing die de oorspronkelijke karakteristiek benadert 	<ul style="list-style-type: none"> indien van oorsprong stalen kozijnen, ramen, deuren en puien: zoeken naar een oplossing die de oorspronkelijke karakteristiek benadert 	<ul style="list-style-type: none"> indien van oorsprong stalen kozijnen, ramen, deuren en puien: zoeken naar een oplossing die de oorspronkelijke karakteristiek benadert overige gevels zoeken naar een oplossing die de oorspronkelijke karakteristiek benadert 	<ul style="list-style-type: none"> restauratief herstel oorspronkelijke stalen kozijnen, ramen, deuren en puien
Glas in lood	<ul style="list-style-type: none"> in beginsel (in overleg) oorspronkelijk glas in lood handhaven 	<ul style="list-style-type: none"> in beginsel (in overleg) oorspronkelijk glas in lood handhaven en herstellen 	<ul style="list-style-type: none"> restauratief herstel oorspronkelijk glas in lood van de voorgevels en gevels grenzend aan openbaar gebied* overige gevels: oorspronkelijk glas in lood handhaven en herstellen 	<ul style="list-style-type: none"> restauratief herstel oorspronkelijk glas in lood
Balkons, serres, veranda's en erkers	<ul style="list-style-type: none"> in beginsel oorspronkelijke balkons, serres, veranda's en erkers handhaven en herstellen met behoud van de oorspronkelijke karakteristiek en verhoudingen 	<ul style="list-style-type: none"> in beginsel oorspronkelijke balkons, serres, veranda's en erkers handhaven en herstellen met behoud van oorspronkelijke karakteristiek, vorm, maat, materiaal en verhoudingen 	<ul style="list-style-type: none"> restauratief herstel oorspronkelijke balkons, serres, veranda's en erkers van voorgevels en gevels grenzend aan openbaar gebied* overige gevels: in beginsel balkons, erkers, veranda's en serres handhaven en herstellen met behoud van oorspronkelijke karakteristiek, vorm, maat, materiaal en verhoudingen 	<ul style="list-style-type: none"> restauratief herstel oorspronkelijke balkons, erkers, veranda's en serres

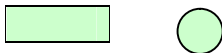
Winkelpui(en)	<ul style="list-style-type: none"> in beginsel oorspronkelijke winkelpui(en) handhaven en herstellen met behoud van oorspronkelijke karakteristiek 	<ul style="list-style-type: none"> oorspronkelijke winkelpui(en) handhaven en herstellen met behoud van oorspronkelijke karakteristiek 	<ul style="list-style-type: none"> restauratief herstel oorspronkelijke winkelpui(en) 	<ul style="list-style-type: none"> restauratief herstel oorspronkelijke winkelpui(en)
Puibalk(en)	<ul style="list-style-type: none"> in beginsel oorspronkelijke puibalk(en) handhaven en herstellen met behoud van oorspronkelijke karakteristiek 	<ul style="list-style-type: none"> oorspronkelijke puibalk(en) handhaven en herstellen in de oorspronkelijke vorm en maat oorspronkelijke puibalken die van oorsprong zichtbaar zijn moeten zichtbaar blijven 	<ul style="list-style-type: none"> restauratief herstel oorspronkelijke puibalk(en) oorspronkelijke puibalken die van oorsprong zichtbaar zijn moeten zichtbaar blijven 	<ul style="list-style-type: none"> restauratief herstel oorspronkelijke puibalk(en) oorspronkelijke puibalken die van oorsprong zichtbaar zijn moeten zichtbaar blijven
Hijsbalk	<ul style="list-style-type: none"> in beginsel oorspronkelijke hijsbalk(en) handhaven en herstellen 	<ul style="list-style-type: none"> in beginsel oorspronkelijke hijsbalk(en) handhaven en herstellen 	<ul style="list-style-type: none"> in beginsel restauratief herstel oorspronkelijke hijsbalk(en) 	<ul style="list-style-type: none"> restauratief herstel oorspronkelijke hijsbalk(en)
Ventilatievoorziening	<ul style="list-style-type: none"> bij geluidbelaste gevels ventilatievoorziening integreren in gevelmateriaal of (afhankelijk van detaillering) in bovendorpel gevelkozijnen geen suskasten buiten in gevelmetselwerk of kozijnen opnemen niet-geluidbelaste gevels ventileren via bestaande gevelopeningen 	<ul style="list-style-type: none"> bij geluidbelaste gevels ventilatievoorziening integreren in gevelmateriaal of (afhankelijk van detaillering) in bovendorpel gevelkozijnen geen suskasten buiten in gevelmetselwerk of kozijnen opnemen niet-geluidbelaste gevels ventileren via bestaande gevelopeningen 	<ul style="list-style-type: none"> bij geluidbelaste gevels ventilatievoorziening integreren in gevelmateriaal of (afhankelijk van detaillering) in bovendorpel gevelkozijnen geen suskasten buiten in gevelmetselwerk of kozijnen opnemen niet-geluidbelaste gevels ventileren via bestaande gevelopeningen 	<ul style="list-style-type: none"> bij geluidbelaste gevels ventilatievoorziening integreren in gevelmateriaal of (afhankelijk van detaillering) in bovendorpel gevelkozijnen geen suskasten buiten in gevelmetselwerk of kozijnen opnemen niet-geluidbelaste gevels ventileren via bestaande gevelopeningen
Overige architectonische elementen en ornamenten	<ul style="list-style-type: none"> in beginsel oorspronkelijke architectonische elementen en ornamenten handhaven 	<ul style="list-style-type: none"> oorspronkelijke architectonische elementen en ornamenten handhaven en herstellen 	<ul style="list-style-type: none"> oorspronkelijke architectonische elementen en ornamenten handhaven en herstellen 	<ul style="list-style-type: none"> restauratief herstel oorspronkelijke architectonische elementen en ornamenten
Verven	<ul style="list-style-type: none"> metselwerk, natuursteen (tenzij oorspronkelijk geschilderd), bouwkeramiek niet schilderen 	<ul style="list-style-type: none"> metselwerk, natuursteen (tenzij oorspronkelijk geschilderd), bouwkeramiek niet schilderen 	<ul style="list-style-type: none"> metselwerk, natuursteen (tenzij oorspronkelijk geschilderd), bouwkeramiek niet schilderen 	<ul style="list-style-type: none"> metselwerk, natuursteen (tenzij oorspronkelijk geschilderd), bouwkeramiek niet schilderen
Kleuren	<ul style="list-style-type: none"> in beginsel handhaven van oorspronkelijk karakteristiek afwijkende kleuren in overleg 	<ul style="list-style-type: none"> handhaven van oorspronkelijk karakteristiek afwijkende kleuren in overleg 	<ul style="list-style-type: none"> handhaven van oorspronkelijk karakteristiek historisch verantwoorde kleuren gebruiken keuze kleuren in overleg 	<ul style="list-style-type: none"> restauratief herstel oorspronkelijke kleuren keuze kleuren in overleg

IV.2 ordekaart groen

In aansluiting op de systematiek van de ordekaart is ook een graduele groenkaart opgesteld. Al het groen in de ordekaart is van dusdanig belang dat de aanwezige kwaliteiten behouden, dan wel versterkt dienen te worden, met inachtneming van de levensduur van de individuele boom. Het groen van de particuliere tuinen valt onder artikel 16 lid 5 van het bestemmingsplan, de ontheffingsbevoegdheid onder leden 7 en 8 van het zelfde artikel. Bomen met een diameter van meer dan 0,10 meter zijn beeldondersteunend binnen het beschermde dorpsgezicht en dragen in hoge mate bij aan het karakter. Particuliere tuinen dienen het groene karakter te behouden.

1 bomen

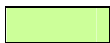

Belangrijke groenstructuur (bomen, lanen) en solitair. Beeldondersteunend. De structuur is van belang. Binnen de structuur draagt iedere boom bij aan het geheel.

Zeer belangrijke groenstructuur en solitair. Beeldbepalend. In dit geval is er sprake van een architectonische, stedenbouwkundige of cultuurhistorische verbijzondering. Het kan gaan om een laanbeplanting of om solitair. De exacte plaats van de boom is van hoog belang, dan wel de individuele boom is van zeer hoge waarde.

2 overig openbaar groen

Waardevolle gazons, plantsoenen of ander openbaar groen. Beeldondersteunend.

Zeer waardevolle gazons, plantsoenen of ander openbaar groen.

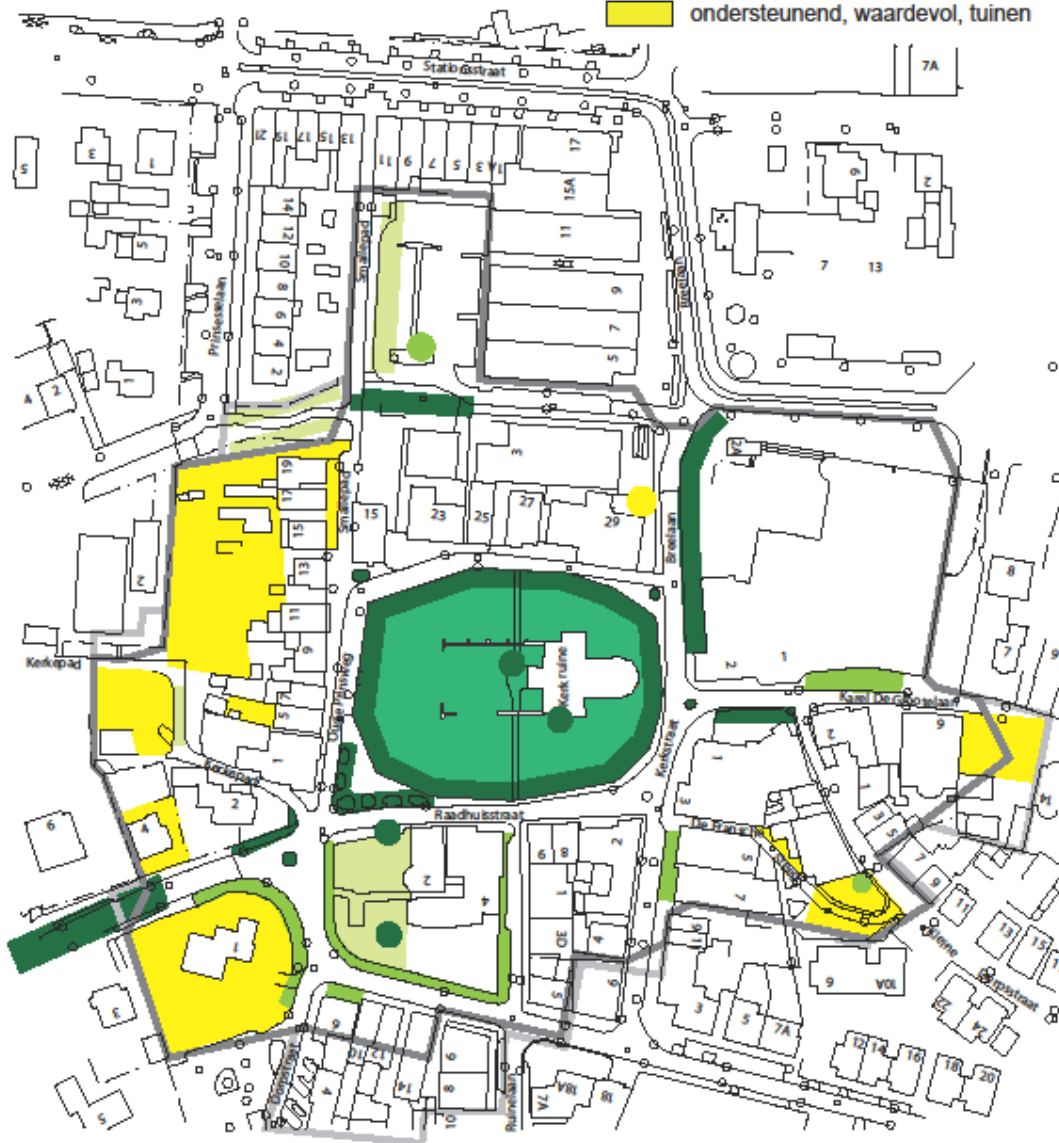
3 tuinen

Ondersteunend waardevol groen (tuinen).

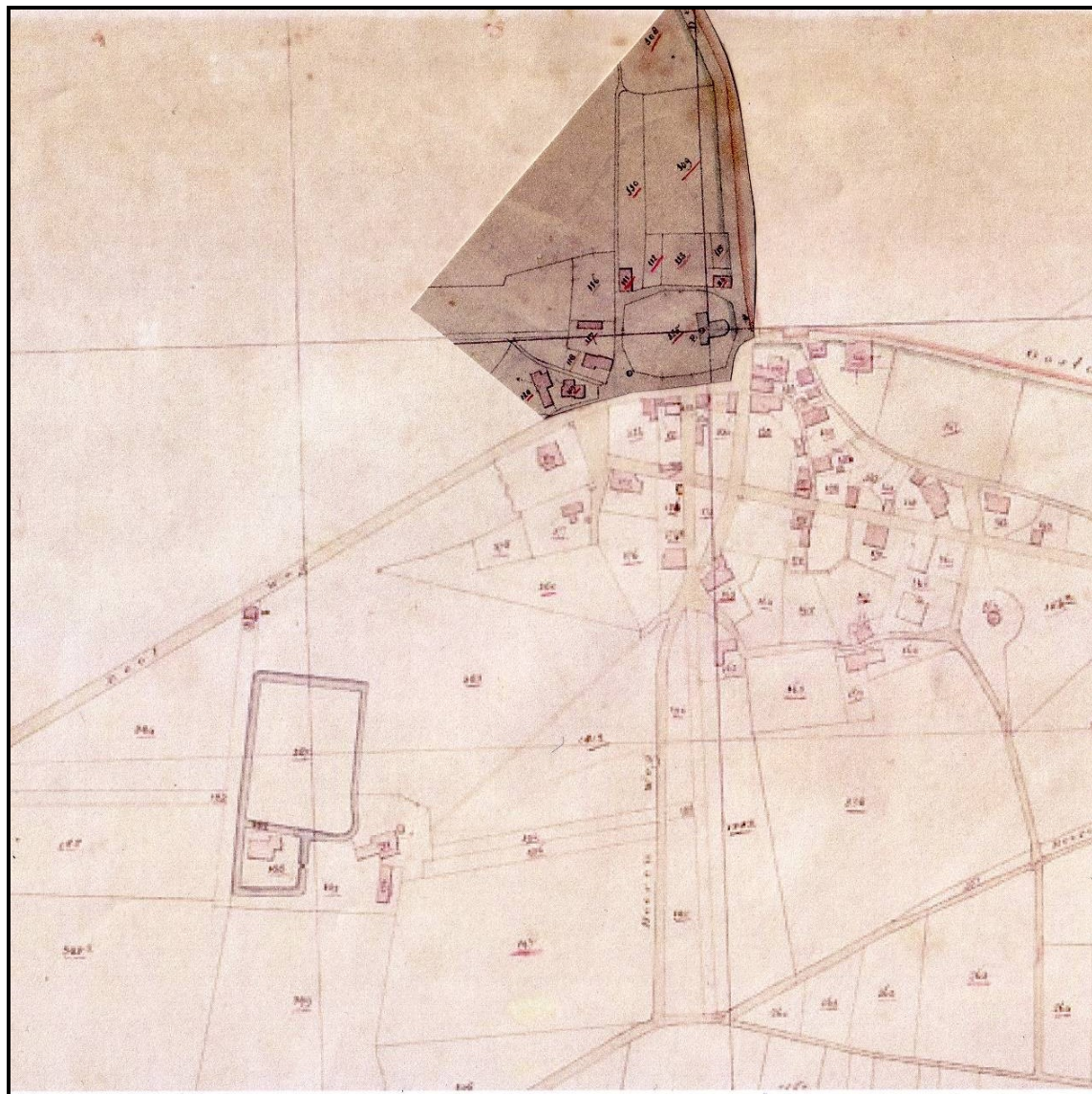
Ordekaart groen

- waardevolle groenstructuur
- zeer waardevolle groenstructuur
- waardevolle gazons
- zeer waardevolle gazons
- ondersteunend, waardevol, tuinen

V Bijlagen

KADASTRALE MINUUTKAART 1832

KAARTEN OP A-3 FORMAAT PM

LITERATUUR EN BRONNEN

[HTTP://WWW.ARCHIEFALKMAAR.NL/INDEX.PHP?OPTION=COM_MEMORIX&TASK=TOPVIEW&ITEMID=252&ONLY_PHOTO=1&FRASE=BERGEN%20KAART&COLLECTIONID=5&RECORDID=16156&PHOTOID=PR%201006012](http://www.archiefalkmaar.nl/index.php?option=com_memorix&task=topview&itemid=252&only_photo=1&frase=bergen%20kaart&collectionid=5&recordid=16156&photoid=pr%201006012)

Berg, W. J. v. d., Kadastrale Atlas van Noord - Holland, 1832. [DI. 3: {Bergen}].
Red. Haarl. 1990

COLOFON

In opdracht van de Gemeente Bergen
Bureau M&DM
mr. drs. E.H. Mattie
i.s.m. HGrafiek Amsterdam
Burgemeester Tellegenstraat 59 III
1073 KB Amsterdam
tel: 020 - 400 4567
fax: 020 - 679 8462
info@mdm-advies.nl

Bijzonder veel dank is verschuldigd
aan Frits David Zeiler voor zijn nuttige
adviezen en commentaren. Vanuit de
gemeente Bergen is veel dank
verschuldigd aan Anita van Breugel,
voor haar hulp en commentaren.